

Projektas**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS****NUTARIMAS****DĖL NACIONALINĖS KLIMATO KAITOS VALDYMO POLITIKOS
STRATEGIJOS PATVIRTINIMO**

2019 m.

Nr.

Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos klimato kaitos valdymo finansinių instrumentų įstatymo 3 straipsnio 3 dalimi ir įgyvendindamas Europos Parlamento ir Tarybos 2018 m. gruodžio 11 d. reglamento (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 663/2009 ir (EB) Nr. 715/2009, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/22/EB, 98/70/EB, 2009/31/EB, 2009/73/EB, 2010/31/ES, 2012/27/ES ir 2013/30/ES, Tarybos direktyvos 2009/119/EB ir (ES) 2015/652 ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 525/2013 (OL 2018 L 328, p. 1) 15 ir 19 straipsnius, 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB, nustatančią šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Bendrijoje ir iš dalies keičiančią Tarybos direktyvą 96/61/EB (OL 2004 m. *specialus leidimas*, 15 skyrius, 7 tomas, p. 631), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2018 m. kovo 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/410 (OL 2018 L 76, p. 3), Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2018/842, kuriuo, prisidedant prie klimato politikos veiksmų, kad būtų vykdomi įsipareigojimai pagal Paryžiaus susitarimą, valstybėms narėms nustatomi įsipareigojimai 2021–2030 m. laikotarpiu sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų metinį kiekį ir iš dalies keičiamo Reglamento (ES) Nr. 525/2013 (OL 2018 L 156, p. 26) ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2018/841 dėl šiltnamio efektą sukeliančių dujų, išmetamų ir absorbuojamų dėl žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės, kiekio įtraukimo į 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategiją, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas Nr. 525/2013 ir Sprendimas Nr. 529/2013/ES (OL 2018 L 156, p. 1), **n u t a r i a:**

1 straipsnis.

Patvirtinti Nacionalinę klimato kaitos valdymo politikos strategiją (pridedama).

2 straipsnis.

Pripažinti netekusiu galios Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. lapkričio 6 d. nutarimą Nr. XI-2375 „Dėl Nacionalinės klimato kaitos valdymo politikos strategijos patvirtinimo“.

3 straipsnis.

Pavesti Lietuvos Respublikos Vyriausybei koordinuoti integruoto Nacionalinio energetikos ir klimato srities plano įgyvendinimą.

4 straipsnis.

Šis nutarimas, išskyrus šio nutarimo 3 straipsnį, įsigalioja 2021 m. sausio 1 d.

SEIMO PIRMININKAS

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Seimo

2019 m. ... d. nutarimu Nr.

NACIONALINĖ KLIMATO KAITOS VALDYMO POLITIKOS STRATEGIJA**I. SKYRIUS****BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Remiantis naujausia moksline informacija, pateikta Tarpvvyriausybės klimato kaitos komisijos (anglų k. IPCC; toliau – TKKK) penktoje vertinimo ataskaitoje ir kitose paskelbtose mokslinėse studijose, žmogaus veikla daro neigiamą įtaką klimatui. Dėl klimato pokyčių didėja grėsmė aplinkai, žmonių sveikatai ir gerovei, iškyla nacionalinio saugumo ir nestabilumo rizika. Išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų¹ (toliau – ŠESD) koncentracijos didėjimas stiprina natūralų šiltnamio efektą ir daro lemiamą įtaką vidutinės pasaulio oro temperatūros kilimui. Žemės klimatas dėl žmogaus veiklos jau atšilo 1°C, palyginti su ikipramoninio laikotarpio lygiu, ir toliau šyla maždaug 0,2 °C per dešimtmetį.² Klimato kaita daro neigiamą poveikį visiems ūkio sektoriams (energetika, pramonė, transportas, žemės ūkis, atliekų tvarkymas, vandens ištekliai, namų ūkiai ir paslaugos, ekosistemos ir miškininkystė kt.) – pažeidžia šalies ekonomikos darnų vystymąsi, lemia produktyvumo sumažėjimą, maisto ir kitų produktų gamybos, infrastruktūros, žmonių sveikatos pokyčius, taip pat neigiamai veikia ekosistemų, biologinės įvairovės stabilumą. Dėl klimato kaitos dažnėjantys ekstremalūs reiškiniai kelia pavojų šalių ekonomikai, aplinkai ir žmonių sveikatai.

2. Lietuvos klimato kaitos valdymo politika formuojama ir įgyvendinama vadovaujantis tarptautiniu lygiu pasiektais susitarimais: 1992 m. Niujorke priimta Jungtinių Tautų Bendrąja klimato kaitos konvencija (toliau – JTBBKKK)³, kuri įgyvendinama su konkrečiais valstybių įsipareigojimais ir išmetamųjų ŠESD kiekio mažinimo mechanizmais 1997 m. pasirašytu Kioto protokolu su nustatytais dviem įsipareigojimų laikotarpiais pirmuoju 2008-2012 m.⁴ ir antruoju 2013 --2020 m.⁵ ir 2015 m. pasirašytu Paryžiaus susitarimu⁶. Taip pat Europos Sąjungos (toliau –

¹ Šiltnamio efektą sukeliančios dujos: anglies dioksidas (CO₂), metanas (CH₄), azoto suboksidas (N₂O), hidrofluorangliavandeniliai (HFC), sieros heksafluoridas (SF₆), perfluorangliavandeniliai (PFC), azoto trifluoridas (NF₃)

² 2018 m. lapkričio 28 d. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui, Regionų komitetui, ir Europos investicijų bankui. Švari mūsų visų planeta. Strateginė klestinčios, modernios ir konkurencingos neutralizuoto poveikio klimatui Europos ekonomikos ateities vizija., COM(2018) 773 galutinis

³ LR Seimo 1995 m. vasario 23 d. nutarimas Nr. I-812 „Dėl Jungtinių Tautų bendrosios klimato konvencijos ratifikavimo“

⁴ 2002 m. lapkričio 19 d. LR įstatymas Nr. IX-1203 „Dėl Jungtinių Tautų Bendrosios klimato kaitos konvencijos Kioto protokolo ratifikavimo“

⁵ 2015 m. spalio 20 d. LR įstatymas Nr. XII-1979 „Dėl Jungtinių Tautų Bendrosios klimato kaitos konvencijos Kioto protokolo Dohos pakeitimo ratifikavimo 2015 m. spalio 20 d. LR įstatymas Nr. XII-1980 dėl Europos Sąjungos bei jos valstybių narių ir

ES) klimato kaitos ir energetikos 2020 m. ir 2030 m. tikslų įgyvendinimo teisės aktais ir ES ilgalaikės klimato kaitos politikos strateginiais dokumentais, apibrėžiančiais ES ekonomikos neutralumo klimatui iki 2050 m. viziją².

3. Įgyvendinant Nacionalinės klimato kaitos valdymo politikos strategijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. lapkričio 6 d. nutarimu Nr. XI-2375 „Dėl Nacionalinės klimato kaitos valdymo politikos strategijos patvirtinimo“ (toliau – Nacionalinė klimato kaitos valdymo politikos strategija) tikslus ir uždavinius bei jų įgyvendinimo priemones, nustatytas Nacionalinės klimato kaitos valdymo politikos strategijos tikslų ir uždavinių 2013-2020 metams įgyvendinimo tarpinstituciniame veiklos plane, patvirtintame LR Vyriausybės 2013 m. balandžio 23 d. nutarimu Nr. 366 „Dėl Nacionalinės klimato kaitos valdymo politikos strategijos tikslų ir uždavinių 2013-2020 metams įgyvendinimo tarpinstitucinio veiklos plano patvirtinimo“ ir atskirų ūkio sektorių plėtros programas, buvo užtikrintas Lietuvos ekonomikos darnus augimas, nes šalies BVP augo ir mažėjo išmetamųjų ŠESD kiekis (2005 –2017 m. laikotarpį visų ūkio sektorių bendras išmetamųjų ŠESD kiekis sumažėjo 9,8 proc., o šalies BVP išaugo 36 proc.) ir Lietuvos tarptautiniais susitarimais ir ES teisės aktais nustatytų išmetamųjų ŠESD mažinimo tikslų vykdymas.

4. Atsižvelgiant į šiuos Nacionalinės klimato kaitos valdymo politikos strategijos įgyvendinimo rezultatus ir keliamus Lietuvai naujus ES energetikos ir klimato kaitos tikslus iki 2030 m., įgyvendinant Paryžiaus susitarimo ilgalaikius tikslus ir siekiant ES ekonomikos neutralumo klimatui vizijos iki 2050 m., parengta ši atnaujinta Strategija, kuri įsigalios nuo 2021 m.

5. Strategijoje nustatyti Lietuvos klimato kaitos valdymo politikos trumpalaikiai (iki 2030 m.), indikatyvūs vidutinės trukmės (iki 2040 m.) ir ilgalaikiai (iki 2050 m.) tikslai ir uždaviniai klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos padarinių srityse. Strategiją sudaro klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos dalys. Strategijos I skyriuje pateikiamos bendrosios nuostatos, II skyriuje – Lietuvos klimato kaitos valdymo tikslai ES ir tarptautiniuose susitarimuose; III skyriuje – sektorių analizės išvados/Lietuvos ūkio sektorių stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (SSGG apžvalga); IV skyriuje pristatyta klimato kaitos valdymo politikos vizija; V skyriuje – klimato kaitos švelninimo tikslai ir uždaviniai, išskiriant klimato kaitos švelninimo tikslus ir uždavinius atskirai ES prekybos apyvartiniais taršos leidimais (toliau – ATL) sistemoje dalyvaujančiuose ir nedalyvaujančiuose sektoriuose; VI skyriuje – prisitaikymo prie klimato kaitos tikslai ir uždaviniai; VII skyriuje pateikti bendrieji prisitaikymo prie klimato kaitos ir klimato kaitos švelninimo tikslai ir uždaviniai; VIII skyriuje

Islandijos susitarimo dėl Islandijos dalyvavimo bendrai vykdant Europos Sąjungos, jos valstybių narių ir Islandijos įsipareigojimus Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos Kioto protokolo antruoju įsipareigojimų laikotarpiu ratifikavimo

⁶ 2016 m. gruodžio 22 d. Lietuvos Respublikos įstatymas Nr. XIII-184 dėl Paryžiaus susitarimo, priimto pagal Jungtinių Tautų bendrąją klimato kaitos konvenciją, ratifikavimo

apibrėžiamas Strategijos įgyvendinimas ir atskaitomybė. Strategijos 1 priede pateikta Strategijos struktūra.

6. Strategijos V–VII skyriuose nurodyti prisitaikymo prie klimato kaitos ir klimato kaitos švelninimo tikslai ir uždaviniai tiesiogiai įgyvendina Jungtinių Tautų darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. 13 tikslą „Imtis skubių veiksmų kovojant su klimato kaita ir jos poveikiu“ ir jo uždavinius bei prisideda prie kitų tikslų ir uždavinių įgyvendinimo. Strategijos tikslų ir uždavinių įgyvendinimas remsis Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano koncepcija ir prisidės prie Valstybės pažangos strategijos kryptių įgyvendinimo. Strategijos tikslai ir uždaviniai užtikrina Nacionalinio saugumo strategijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. sausio 17 d. nutarimu Nr. XIII-202 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. gegužės 28 d. nutarimo Nr. IX-907 „Dėl Nacionalinio saugumo strategijos patvirtinimo“ pakeitimo“ (toliau - Nacionalinio saugumo strategija) nustatytus Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo interesus, užtikrinti valstybės raidos tvarumą: ekonominį, energetinį, aplinkosauginį, informacinį, kibernetinį, socialinį saugumą ir prisideda prie grėsmių, pavojų, rizikos veiksnių dėl ekonominių, socialinių ir klimato kaitos sukeltų problemų, nestabilumo regione ir pasaulyje sprendimo.

II. LIETUVOS KLIMATO KAITOS VALDYMO TIKSLAI ES IR TARPTAUTINIUOSE SUSITARIMUOSE

7. 2018 m. spalio mėn. TKKK paskelbtoje Specialioje ataskaitoje dėl 1,5°C pasaulinio atšilimo nurodyta, kad tam, jog temperatūra nepakiltų daugiau kaip 1,5°C, anglies dioksido poveikio neutralizavimas visame pasaulyje turi būti užtikrintas maždaug 2050 m., o visų kitų ŠESD – kiek vėliau antroje amžiaus pusėje. Atsižvelgdama į klimato kaitos valdymo svarbą ir siekdama išsaugoti lyderės poziciją tarptautiniu lygiu kovos su klimato kaita srityje, ES siekia išmetamųjų ŠESD poveikio neutralizavimo iki 2050 m. 2014 m. spalio 23–24 d. Europos Vadovų Tarybos išvadose patvirtinti 2030 m. klimato ir energetikos politikos tikslai – sumažinti išmetamųjų ŠESD kiekį ne mažiau kaip 40 proc., palyginti su 1990 m., ES vidaus pastangomis, padidinti atsinaujinančių išteklių energijos dalį bent 27 proc. ir pagerinti energijos vartojimo efektyvumą 27 proc., siekiant padidinti iki 30 proc., taip pat pasiekti ne mažesnę kaip 15 proc. ES valstybių narių energetikos sistemų sujungimo elektros jungtimis lygį. Įgyvendinant šiuos ES tikslus, Direktyva (ES) 2018/410⁷ nustatytas tikslas ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje (toliau – ES

⁷ 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/87/EB, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Bendrijoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 96/61/EB (OL 2004 m. specialus leidimas, 15 skyrius, 7 tomas, p. 631), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2018 m. kovo 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/410 (OL 2018 L 76, p. 3)

ATLPS) dalyvaujančiuose sektoriuose sumažinti ŠESD 43 proc., ir Reglamentu (ES) 2018/842⁸ valstybėms narėms nustatyti įsipareigojimai dėl jų minimalių indėlių 2021–2030 m. laikotarpiu siekiant 30 proc. sumažinti ŠESD ES ATLPS nedalyvaujančiuose sektoriuose, palyginti su 2005 m. Žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės sektorius (anglų k. LULUCF, toliau – ŽNŽNKM sektorius) įtrauktas į ES išmetamųjų ŠESD mažinimo 2021–2030 m. laikotarpio tikslų vykdymą pagal Reglamento (ES) 2018/841⁹ reikalavimus kaip lankstumo priemonė. Prie šių tikslų įgyvendinimo turi prisidėti visos ES valstybės narės ir visi ekonomikos sektoriai.

8. Siekiant ES išmetamųjų ŠESD mažinimo 2030 m. tikslo, Lietuvos veiklos vykdytojai, dalyvaujantys ES ATLPS sistemoje kartu su kitų ES valstybių narių veiklos vykdytojais, išmetamųjų ŠESD kiekį bendrai sumažins 43 proc., palyginti su 2005 m., ir Lietuva ES ATLPS nedalyvaujančiuose sektoriuose (transportas, žemės ūkis, atliekų tvarkymas, pramonės įmonės, kurios vykdo kitas veiklos rūšis arba kurą deginantys įrenginiai, kurių katilinių instaliuota galia mažesnė negu 20 MW (mažos centralizuoto šilumos tiekimo įmonės), viešojo sektoriaus pastatai, namų ūkiai, žvejyba, statyba, paslaugos ir kiti sektoriai) privalės neviršyti Lietuvai nustatytų metinių išmetamųjų ŠESD kiekio mažinimo limitų (t CO₂ ekv.) bei pasiekti, kad ŠESD kiekis 2030 m. sumažėtų mažiausiai 9 proc., palyginti su 2005 m.⁸

9. Direktyvoje 2018//2001¹⁰ nustatytas ES tikslas 2030 m. – bent 32 proc. energijos gauti iš AEI (nustatant peržiūrą iki 2023 m., siekiant padidinti AEI tikslą ES lygiu). Direktyvoje 2018//2002¹¹ nustatytas tikslas ES lygiu iki 2030 m. pagerinti energijos vartojimo efektyvumą bent 32,5 proc. Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje¹² įtvirtinti AEI ir energijos vartojimo efektyvumo didinimo tikslai ir uždaviniai tiesiogiai susiję su Lietuvos išmetamųjų ŠESD mažinimo tikslų ir uždavinių įgyvendinimu visuose ūkio sektoriuose. Būtina pasiekti, kad 2030 m. energija iš AEI sudarytų 45 proc., o 2050 m. – 80 proc. nuo bendrai suvartojamos galutinės energijos. Energijos vartojimo efektyvumo didinimo srityje užtikrinti, kad iki 2030 m. pirminės ir galutinės energijos intensyvumas būtų bent 1,5 karto mažesnis negu 2017 m., o iki 2050 m. – apie 2,4 karto mažesnis negu 2017 m. Nuo 2005 iki 2017 m. pasiektas reikšmingas išmetamųjų ŠESD

⁸ 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/842, kuriuo, prisidedant prie klimato politikos veiksmų, kad būtų vykdomi įsipareigojimai pagal Paryžiaus susitarimą, valstybėms narėms nustatomi įsipareigojimai 2021–2030 m. laikotarpiu sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų metinį kiekį, ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 525/2013 (OL 2018 L 156, p. 26)

⁹ Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/841 dėl šiltnamio efektą sukeliančių dujų, išmetamų ir absorbuojamų dėl žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės, kiekio įtraukimo į 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategiją, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas Nr. 525/2013 ir Sprendimas Nr. 529/2013/ES (OL 2018 L 156, p. 1)

¹⁰ 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva (ES) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją (OL 2018 L 328, p. 82)

¹¹ 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2009/125/EB ir 2010/30/ES bei kuria panaikinamos direktyvos 2004/8/EB ir 2006/32/EB (OL 2012 L 315, p. 1), su paskutiniais pakeitimais padarytais 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva (ES) 2018/844, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2010/31/ES dėl pastatų energinio naudingumo ir Direktyva 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo

¹² Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. birželio 21 d. nutarimo Nr. XIII-1288 „Dėl Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos patvirtinimo“

kiekio sumažinimas elektros energijos ir šilumos gamybos, chemijos pramonės, atliekų sektoriuose, tuo metu reikšmingas išmetamųjų ŠESD kiekio padidėjimas užfiksuotas transporto sektoriuje (ypač lengvųjų automobilių subsektoriuje), augalininkystėje ir pramonėje dėl fluorintų ŠESD vartojimo padidėjimo. Daugiausia ŠESD 2017 m. išmetė energetikos ir transporto sektoriai (po 28,0 proc.), taip pat reikšmingą dalį sudarė žemės ūkio sektorius (21,3 proc.). Esamos priemonės neužtikrina ŠESD kiekio stabilizavimo ar mažėjimo visuose sektoriuose, todėl strategijoje nustatomi uždaviniai visų sektorių išmetamųjų ŠESD kiekiui mažinti.

10. Siekiant užtikrinti ES klimato ir energetikos politikos integravimą, 2030 m. ir ilgalaikių klimato kaitos tikslų pagal Paryžiaus susitarimą įgyvendinimą, Reglamente (ES) 2018/1999¹³ nustatyta bendra ES energetikos sąjungos ir klimato srities valdymo sistema, paremta integruotų nacionalinių energetikos ir klimato srities valdymo planų rengimu. Lietuva, kaip ir kitos ES valstybės narės, galutinį integruotą Nacionalinį energetikos ir klimato srities planą, su priemonėmis, įgyvendinančiomis šios Strategijos tikslus ir uždavinius 2021–2030 m. įsipareigojimų laikotarpyje, pateiks Europos Komisijai iki 2019 m. pabaigos. Kas du metus, pradedant ne vėliau kaip 2023 m. kovo 15 d., bus atsiskaitoma už plano vykdymą, ir ne vėliau kaip 2023 m. birželio 30 d. ir po to kas dešimt metų jis atnaujinamas.

11. Pagal Reglamento (ES) 2018/841 reikalavimus dėl atskirų žemės ir miško naudmenų kategorijų išmetamo ir absorbuojamo ŠESD apskaitos ŽNŽNKM sektorius įtrauktas į ES ATLPS nedalyvaujančių sektorių išmetamųjų ŠESD kiekio mažinimo tikslų vykdymą. Lietuva, pasinaudodama ŽNŽNKM lankstumo priemone 2021–2030 m. laikotarpiu galės užskaityti 6,5 mln. t CO₂ ekv. ES ATLPS nedalyvaujančių sektoriaus išmetamųjų ŠESD kiekio mažinimo tikslui vykdyti, jeigu ŽNŽNKM sektoriuje absorbuotas ŠESD kiekis bus didesnis už šio sektoriaus išmetamą kiekį. Jei ŽNŽNKM sektoriuje susidarys ŠESD išmetimas, jį bus privaloma padengti ES ATLPS nedalyvaujančių sektorių metinės ŠESD kvotos vienetais. Todėl, siekiant sumažinti išmetamųjų ŠESD kiekį ir pasinaudoti ŽNŽNKM lankstumo priemone, daug dėmesio turėtų būti skiriama darniam žemės ūkio naudmenų ir miško paskirties žemės naudojimui, tvariai žemės ūkio politikai, kuri turi įtakos tiek mažinant išmetamųjų ŠESD kiekį, tiek didinant ŠESD absorbavimo potencialą. 2018 m. Europos Komisijos pateikti Bendrosios žemės ūkio politikos (toliau – BŽŪP) tikslai atitinka Reglamento (ES) 2018/841 tikslus didinti ŽNŽNKM sektoriaus absorbcinį potencialą, apsaugoti ir atkurti šlapynes. Europos Komisija nurodo, kad aktyvūs miškų savininkų ir ūkininkų veiksmai siekiant padidinti miškuose ir žemės ūkio naudmenų dirvožemiuose absorbuojamos anglies kiekį svariai prisidėtų prie bendrų ES įsipareigojimų sumažinti išmetamųjų

¹³ 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 663/2009 ir (EB) Nr. 715/2009, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/22/EB, 98/70/EB, 2009/31/EB, 2009/73/EB, 2010/31/ES, 2012/27/ES ir 2013/30/ES, Tarybos direktyvos 2009/119/EB ir (ES) 2015/652 ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 525/2013 (OL 2018 L 328, p. 1)

ŠESD kiekį. Kaip nurodoma Europos Komisijos komunikate „Maisto ir ūkininkavimo ateitis“¹⁴, BŽŪP nuo 2021 m. turėtų skatinti tvaraus žemės ūkio plėtrą ir su žemės naudojimu susietos priemonės yra itin svarbios siekiant ES aplinkos ir klimato politikos tikslų. Todėl ūkininkų veiksmai ir priimami politiniai sprendimai žemės ūkio sektoriuje turės didelį poveikį ŠESD absorbavimo potencialui.

12. 2018 m. Europos Komisijos komunikate „Švari mūsų visų planeta“ apibrėžta ES ilgalaikė klimato kaitos politikos vizija – iki 2050 m. užtikrinti išmetamųjų ŠESD poveikio ekonomikai neutralizavimą įgyvendinant socialiai teisingą ir ekonomiškai efektyvią pertvarką. Neutralizuoto ŠESD poveikio ekonomikos numatyta siekti šiomis kryptimis: 1) didinant efektyvų energijos vartojimą, 2) plačiau naudojant atsinaujinančius energijos išteklius (toliau – AEI) ir mažinant priklausomybę nuo iškastinio kuro, 3) renkantis švarų, saugų ir sujungtą judumą, 4) plėtojant konkurencingą ES pramonę ir žiedinę ekonomiką, 5) kuriant tinkamą pažangią tinklinę infrastruktūrą ir tarpusavio jungtis, 6) visapusiškai išnaudojant bioekonomikos privalumus ir didinant anglies dioksido pašalinimą absorbентаis, 7) mažinant CO₂ kiekį taikant aplinkosaugos požiūriu saugias anglies dioksido geologinio saugojimo (anglų k. CCS) bei anglies dioksido sugavimo ir panaudojimo technologijas (anglų k. CCU).

13. 2013 m. priimta ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategija (2020 m. bus atnaujinta), kurioje nustatytas tikslas ES tapti pasirengusiai ir pajėgesnei prisitaikyti prie klimato kaitos vietiniu, valstybiniu ir ES lygmenimis. Prisitaikymo prie klimato kaitos priemonės integruojamos į ES atskirų sektorių planavimo dokumentus ir teisės aktus.

14. Paryžiaus susitarimo 6 straipsnyje nustatyti įsipareigojimai Šalims sustiprinti gebėjimą prisitaikyti, padidinti atsparumą ir sumažinti pažeidžiamumą dėl klimato kaitos, siekiant prisidėti prie darnaus vystymosi ir užtikrinti tinkamas atsakomąsias prisitaikymo priemones bei kas du metus atsiskaityti už priemonių įgyvendinimą. Taip pat sukurtas Varšuvos tarptautinis klimato kaitos poveikio sukeltų nuostolių ir žalos mechanizmas. Energetinės sąjungos ir klimato srities valdymo sistemos reglamente (ES) 2018/1999 (19 straipsnis) nustatyti reikalavimai valstybėms narėms rengti nacionalinius prisitaikymo prie klimato kaitos planus ir strategijas, nurodyti savo įgyvendinamus ir planuojamus veiksmus, kuriais palengvinamas prisitaikymas prie klimato kaitos.

15. Lietuvoje jautriausi klimato kaitai sektoriai yra *žemės ūkis, visuomenės sveikata, energetikos, pramonės, transporto ir komunikacijų infrastruktūra, miškininkystė, ekosistemos, biologinė įvairovė, kraštovaizdis, vandens ištekliai ir pajūrio zona*, svarbios yra urbanizuotos teritorijos. Sėkmingam prisitaikymui prie klimato kaitos būtinas ne tik valstybės indėlis, tačiau taip pat savivaldybių bei gyventojų iniciatyva, bendradarbiavimas su mokslininkais. Būtina didinti

¹⁴ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Maisto ir ūkininkavimo ateitis“ (COM(2017) 713)

gyventojų, ūkininkų, verslininkų sąmoningumą apie kylančias grėsmes ir skatinti prevenciškai apsisaugoti nuo klimato kaitos sukeliamų reiškinių daromos žalos. Svarbus nelaimių rizikos, ekstremalių situacijų ir gamtinių reiškinių valdymo, prevencijos, perspėjimo sistemų ir gelbėjimo veiksmų pagal Jungtinių Tautų Sendajaus gaivalinių nelaimių rizikos sumažinimo programą 2015–2030 m.¹⁵ ir prisitaikymo prie klimato kaitos priemonių koordinavimas. Klimato kaitos poveikis dažnai pasireiškia vietiniu, ne tik valstybiniu lygmeniu, todėl kovoje su klimato kaita būtinas ir labai svarbus savivaldybių institucijų indėlis. Klimato reiškiniai gali paveikti atskirus regionus skirtingai, todėl savivaldybės turi tinkamiausiai reaguoti į iškilusius iššūkius. Jeigu klimato kaita sukelia pavojų visam regionui, kaimyninių savivaldybių administracijos, bendradarbiaudamos tarpusavyje, gali rasti optimalų būdą sutelkti savo turimus išteklius ir likviduoti neigiamus padarinius. Savivaldybių lygmeniu lengviau suburti glaudžias bendruomenes, kuriose būtų galima dalintis geraisiais klimato kaitos švelninimo ar prisitaikymo pavyzdžiais ir motyvuoti jais sekti. Prisitaikymo prie klimato kaitos tikslai ir uždaviniai sąlygoja Nacionalinio saugumo strategijoje nurodytų grėsmių, pavojų ir rizikos veiksnių išvengimą ir prisideda prie nacionalinio saugumo politikos prioritetų ir uždavinių įgyvendinimo.

16. 2009 m. liepos 7 d. Lietuvos Respublikos klimato kaitos finansinių instrumentų įstatymu Nr. XI-329 įtvirtinta valstybės biudžeto Klimato kaitos programa, kurios lėšos naudojamos pagal ES teisės aktus, JTBBBB, Paryžiaus susitarimą ir kitus tarptautinius susitarimus nustatytoms prisitaikymo prie klimato kaitos pokyčių ir klimato kaitos švelninimo priemonėms įgyvendinti Lietuvos Respublikos teritorijoje ir kitose valstybėse. 2014–2020 m. Daugiametės finansinės programos laikotarpiu ne mažiau 20 proc. ES struktūrinių ir investavimo fondų lėšų skiriama klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo priemonėms finansuoti visuose ūkio sektoriuose. Lietuvoje ši dalis sudaro 22,6 proc. Europos Komisija pateikė pasiūlymus naujuoju 2021–2027 m. daugiametės finansinės programos laikotarpiu padidinti klimato kaitos tikslams įgyvendinti skiriamą biudžetą iki 25 proc., tai sudarytų papildomus 114 mlrd. Eur¹⁶ Siekiant skatinti ir privačias investicijas – tiek verslo, tiek gyventojų, darniam finansavimui pateiktas Tvarių investicijų skatinimo sistemos sukūrimo (taksonomijos) reglamento pasiūlymas, susijęs su ilgalaikių ES klimatui neutralios, žiedinės ekonomikos, biologinės įvairovės ir darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimu.

17. Sukurta aiški vizija ir strategija jai pasiekti gali padėti tikslingai nukreipti lėšas klimato kaitos priemonių įgyvendinimui ir sudominti investuotojus prisidėti prie klimato tikslų pasiekimo. Didžiausias finansavimo poreikis numatomas energetinio efektyvumo didinimo, miškų atkūrimo ir

¹⁵ Sendajaus susitarimas dėl nelaimių rizikos mažinimo 2015–2030 m. (Rezoliucija 69/283, II priedas).

¹⁶ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Šiuolaikiškas biudžetas Sąjungai, kuri apsaugo, suteikia galią ir gina. 2021–2027 m. daugiametė finansinė programa“. (COM(2018) 321)

įveisimo, organinių dirvožemių ir šlapynių atstatymo priemonėms. Vienas iš papildomų finansavimo šaltinių – mokesčiai, surinkti už taršių automobilių naudojimą, ir subsidijų iškastinio kuro naudojimui atsisakymas. Tokios priemonės skatintų keisti gyventojų įpročius atsisakant aplinkai nedraugiškų kuro rūšių bei technologijų ir tuo pačiu metu sudarytų galimybę mobilizuoti papildomas investicijas klimato kaitos švelninimo ir atsparumo didinimo priemonėms įgyvendinti.

18. Svarbus veiksnys, siekiant švelninti klimato kaitą ir prisitaikyti prie klimato kaitos visuose ūkio sektoriuose, mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovatyvių technologijų plėtra (toliau – MTEPI), skiriant reikalingas investicijas. Atskiruose sektoriuose išmetamųjų ŠESD kiekio nepakankamą mažinimą gali lemti naujų technologijų finansinis neprieinamumas ar nepakankamas tyrimų kiekis technologijoms pritaikyti praktikoje. Siekiant skatinti MTEPI, Europos Komisija pasiūlė naują ES tyrimų ir inovacijų programą „Europos horizontas“, kurios viena iš prioritetinių sričių – klimato kaita. 35 proc. šios programos lėšų būtų nukreipta nulinio išmetamųjų ŠESD kiekio technologijų kūrimo skatinimui. Lietuvoje reikalingi tyrimai žemės ūkio ir ŽŪŽŪNM sektoriuose, ieškant alternatyvų vienmečių augalų auginimui, veisiant mažą metano kiekį išskiriančių galvijų veisles ar keičiant pašarų sudėtį, taip pat aktualu ieškoti galimybių keisti žemės naudojimo paskirtį siekiant didinti ŠESD absorbavimą biomasėje ir/ar dirvožemyje, tiriant pramonei tinkamus mažo ŠESD kiekio gamybos būdus, žiedinės ekonomikos sprendimus, identifikuojant ekosistemų pokyčius, invazines rūšis ir kt. Lietuvoje vykdomi moksliniai tyrimai, susiję su klimato kaitos temomis, tačiau nėra vieningos sistemos, kurioje būtų talpinami tyrimų rezultatai. Reikalingas bendradarbiavimas tarp mokslo ir verslo didinant MTEPI praktinį pritaikymą.

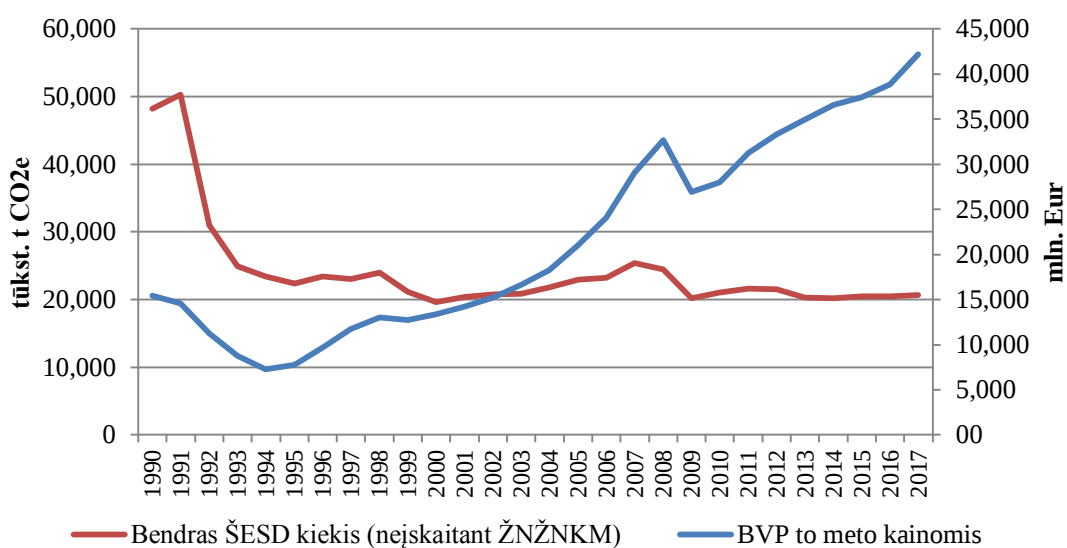
19. Klimato kaitos švelninimui ir prisitaikymui numatomos priemonės gali lemti reikšmingus socialinius ir ekonominius pokyčius. Didėjant technologijų ir skaitmeninimo poreikiui išmetamųjų ŠESD kiekiui mažinti, augs poreikis gyventojų perkvalifikavimui taikyti inovatyvias technologijas. ES šiuo metu sukurta 4 mln. „žaliųjų“ darbo vietų ir prognozuojamas jų skaičiaus didėjimas tokiose Lietuvai aktualiose srityse kaip žemės ūkis ir miškininkystė, energijos gamyba iš AEI, bioekonomika, žalioji infrastruktūra, žiedinė ekonomika ir kt. Nustatyta, kad perėjimas prie ekonomikos neutralumo klimatui turi teigiamą poveikį ekonomikai ir padidins 2 proc. ES BVP. Svarbų vaidmenį skatinant perėjimą prie mažiau taršių technologijų turėtų atlikti mokesčiai už aplinkos teršimą, CO₂ kainodaros sistemos ir taikomų subsidijų iškastiniam kurui atsisakymas. Tačiau mažinant subsidijas iškastinio kuro naudojimui ir jį apmokestinant būtina numatyti ir skatinamąsias priemones, ypač socialiai pažeidžiamoms visuomenės grupėms. Būtina užtikrinti paramą mažoms ir vidutinėms įmonėms, kurioms technologiniai pokyčiai, reikalingi pereiti prie mažo ŠESD kiekio ekonomikos, gali būti nuostolingi ar neįperkami. Sėkmingas klimato kaitos švelninimo priemonių įgyvendinimas darys teigiamą poveikį žmonių sveikatai – mažės susirgimų ir

mirčių dėl geresnės oro kokybės, taip pat mažės klimato kaitos sukeltų ekstremalių reiškinių skaičius. Dėl plačiai vykdomų energijos efektyvumo didinimo programų ir energijos sutaupymo vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu gali pagerėti gyventojų ir verslo finansinė padėtis, ypač skatinant energiją gaminančių vartotojų skaičiaus augimą ir renovuojant būstus.

III. SKYRIUS

SEKTORIŲ ANALIZĖS IŠVADOS / LIETUVOS ŪKIO SEKTORIŲ STIPRYBIŲ, SILPNYBIŲ, GALIMYBIŲ IR GRĖSMIŲ (SSGG) APŽVALGA

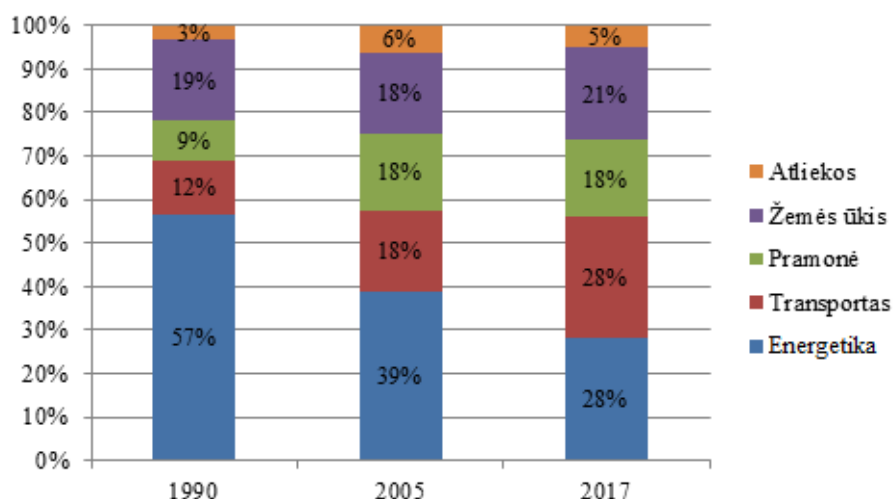
20. Lietuvos ekonomika augo sparčiai ir mažėjo išmetamųjų ŠESD kiekis. Nacionalinės 2019 m. išmetamųjų ŠESD apskaitos duomenimis, 2017 m. išmetamųjų ŠESD kiekis (neįskaitant ŽNŽNKM sektoriaus) sudarė 20,7 mln. t CO₂e ir buvo 57,1 proc. mažesnis nei 1990 m. išmestas ŠESD kiekis – 48,2 mln. t CO₂e bei 9,8 proc. mažesnis nei 2005 m. išmestas ŠESD kiekis – 23 mln. t CO₂e. Tuo metu šalies BVP 2017 m. buvo 173,3 proc. didesnis nei 1990 m. bei 36 proc. didesnis nei 2005 m. 1 paveiksle pateikiama šalies BVP ir išmetamųjų ŠESD kiekio dinamika 1990–2017 m.

1 pav. Lietuvos BVP ir išmetamųjų ŠESD kiekio dinamika 1990–2017 m.

(Lietuvos statistikos departamentas, 2019 m. Nacionalinė išmetamųjų ŠESD apskaitos ataskaita)

21. Išmetamųjų ŠESD kiekio struktūra keitėsi dėl šalies ūkio veiklos transformacijos (pramonės sektoriaus susitraukimo ir paslaugų sektoriaus plėtros, naudojamų energinių išteklių pokyčių ir pan.) ir įgyvendinamų ŠESD mažinimo priemonių. Nuo 1990 m. ženkliai sumažėjo energetikos sektoriaus dalis bendroje ŠESD struktūroje, tačiau didėjo žemės ūkio, pramonės ir transporto sektorių dalys. 2 paveiksle pateikiama išmetamųjų ŠESD kiekio struktūra pagal sektorius (neįskaitant ŽNŽNKM).

2 pav. Lietuvos išmetamųjų ŠESD kiekis pagal sektorius, proc.
(2019 m. Nacionalinė išmetamųjų ŠESD apskaitos ataskaita)

22. Klimato kaita per pastarąjį amžių Lietuvoje vis labiau keitė aplinką ir ekstremalių gamtos reiškinių pasikartojimo dažnumą bei keliamą žalą. Lietuva priskiriama šiauriniam Europos regionui, kuriam prognozuojamas greitesnis nei vidutinis pasaulio temperatūros kilimas, dienų su sniego, ežerų ir upių ledo danga mažėjimas, žiemos audrų žalos didėjimas bei gyvūnijos migravimas šiauriau.¹⁷ 1980–2017 m. laikotarpiu dėl su klimato kaita susijusių gamtos reiškinių padarytos žalos Lietuva prarado apie 976 mln. Eur arba 288 Eur vienam gyventojui, mirčių skaičius – 69.¹⁸ Vidutinė metinė oro temperatūra Lietuvoje nuo 1961 iki 2018 m. pakilo net 2,16 °C, mažėjo dienų, kai temperatūra nukrenta žemiau -20 °C, skaičius, didėjo liūčių intensyvumas ir per vieną parą iškritusių kritulių kiekis, visoje Lietuvoje mažėjo dienų su sniego danga skaičius ir dažnėjo šiltesnėms klimatinės zonoms būdingi reiškiniai, ypač padidėjo sausringų laikotarpių ir karščio bangų dažnumas. Prognozuojama, kad iki 2100 m. vidutinė oro temperatūra gali pakilti 1,5 – 5,1 °C. Kritulių kiekis gali padidėti 3,7 – 13,5 proc. Didės dienų, per kurias iškrenta intensyvūs krituliai (nuo 10 mm), skaičius. Toliau dažnės sausras, karščio bangos, audros.

Sektorių pasiskirstymas pagal jų įtaką klimato kaitos valdymo politikos formavimui ir įgyvendinimui

23. Klimato kaitos švelninimas – tai technologijų ir (ar) priemonių, mažinančių išteklių naudojimą ir išmetamųjų ŠESD kiekį produkcijos vienetui, įdiegimas arba pakeitimas ir įgyvendinimas, t. y. klimato kaitos švelninimas skatina mažinti išmetamųjų ŠESD kiekį ir didinti jų

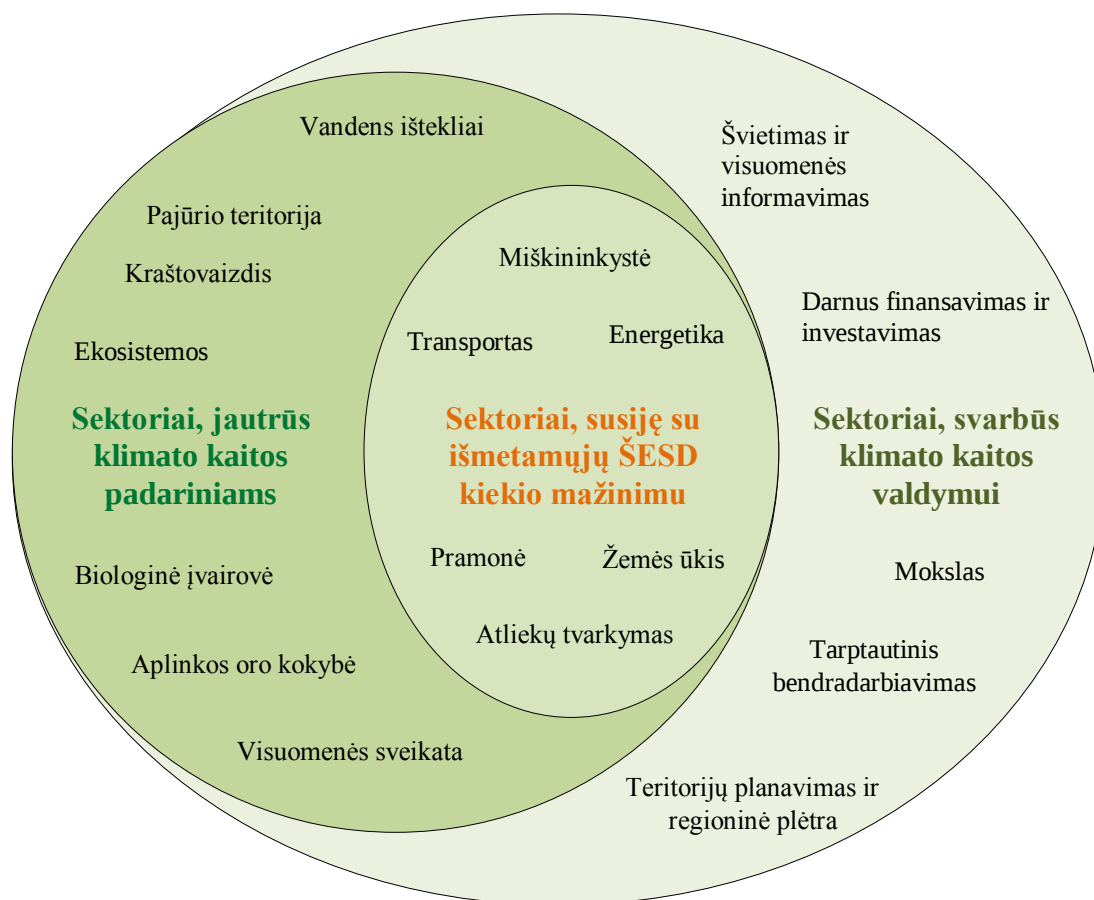
¹⁷ Europos aplinkos agentūros 2014 m. ataskaita Nr. 8 (*Adaptation of transport to climate change in Europe. Challenges and options across transport modes and stakeholders*)

¹⁸ Economic losses from climate-related extremes in Europe. European Environment Agency. Prieiga per internetą: <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/direct-losses-from-weather-disasters-3/assessment-1>

absorbavimą (TKKK, 2007). Klimato kaitos švelninimas ypač svarbus energetikos, transporto, pramonės, atliekų tvarkymo, žemės ūkio, miškų ūkio sektoriuose.

24. Prisitaikymas prie klimato kaitos – tai gamtos ir žmogaus sukurtų sistemų pri(si)taikymas prie esamų arba tikėtinų klimato reiškinių ir jų teigiamo arba neigiamo poveikio, šių sistemų atsparumo pokyčiams didinimas (TKKK, 2007). Prisitaikant siekiama kuo mažesnėmis sąnaudomis sumažinti šiuo metu patiriamų ir ateityje numatomų patirti neigiamų klimato kaitos padarinių grėsmę ir žalą. Klimato kaitos padariniams jautrūs sektoriai: *žemės ūkis, vandens ištekliai, pajūrio teritorija, kraštovaizdis, ekosistemos, biologinė įvairovė, miškininkystė, aplinkos oro kokybė, visuomenės sveikata, atliekų tvarkymo, energetikos, pramonės, transporto ir komunikacijų infrastruktūra, urbanizuotos teritorijos*. Lietuvoje labiausiai pažeidžiamas yra Baltijos jūros regionas, todėl prisitaikymo priemonių diegimas Lietuvos pajūrio teritorijoje ypač aktualus.

25. Sektoriai, kurie susiję tiek su prisitaikymu prie klimato kaitos, tiek su klimato kaitos švelninimo politikos formavimu, yra: transportas, energetika, pramonė, žemės ūkis, atliekų tvarkymas, teritorijų planavimas ir regioninė politika, miškininkystė, mokslas, švietimas ir visuomenės informavimas, tarptautinis bendradarbiavimas bei darnus finansavimas, siekiant viešojo sektoriaus lėšomis pritraukti privataus sektoriaus investicijas.

3 pav. Sektorių pasiskirstymas pagal jų įtaką klimato kaitai ir klimato kaitos valdymo politikos formavimui

Klimato kaitos švelninimo stiprybės, silpnybės, galimybės, grėsmės

26. Stiprybės:

26.1. ES teisės aktais ir nacionaliniais strateginiais dokumentais, atskirų Lietuvos ūkio sektorių plėtros programose nustatyta aiški kryptis dėl tolygaus perėjimo prie mažo išmetamųjų ŠESD kiekio, atsparios klimato kaitos pokyčiams plėtros, diegiant AEI, energetinio efektyvumo didinimo priemones;

26.2. energetikos (be transporto) sektoriuje šalis sėkmingai taikydama intervencijas didesne dalimi perėjo prie AEI naudojimo, kas sumažino ŠESD išmetimą energetikos (be transporto) sektoriuje. Perėjimas prie AEI, ypač biokuro yra priimtinas ekonominiu, socialiniu, politiniu požiūriais, tam yra visos reikiamos technologijos, kurios su laiku tampa labiau finansiškai prieinamos;

26.3. sukurta viešųjų ir daugiabučių pastatų renovacijos sistema, kuri vis labiau plečiama;

26.4. atliekų sektoriaus išmetamųjų ŠESD kiekis yra sąlyginai mažas ir tolygiai mažėja dėl atliekų rūšiavimo ir perdirbimo technologijų sprendimų įgyvendinimo;

26.5. ŽŪK sektorius (ypač miškų kategorija dėl jo absorbavimo galimybių) yra reikšmingas dėl ŠESD absorbavimo, tačiau būtinos papildomos pastangos dėl darnaus žemės ūkio ir miškų paskirties žemės plotų panaudojimo.

27. Silpnybės:

27.1. transporto sektorius išmeta daugiausia ŠESD (2017 m. apie 40 proc. ES ATLPS nedalyvaujančių sektorių ŠESD kiekio), o kelių transporto subsektoriuje beveik 97 proc. transporto išmetamųjų ŠESD kiekio arba 28,0 proc. bendro šalies ŠESD išmetamo kiekio ir jis didėja. Daugiausia ŠESD išmeta lengvieji automobiliai – jų kiekis šalyje didėja, amžiaus vidurkis – 15 metų, valstybės pastangos strateginiais dokumentais keisti padėtį, mokestinės politikos nereglamentavimas orientuojantis į aplinkosaugos ir klimato kaitos tikslų įgyvendinimą, kol kas neduoda apčiuopiamo rezultato dėl ŠESD mažinimo.

27.2. trečias pagal išmetamųjų ŠESD kiekį yra žemės ūkis (2017 m. apie 31 proc. ES ATLPS nedalyvaujančių sektorių ŠESD kiekio), o valstybės intervencija daugiausia nukreipta į tradicinių ūkininkavimo metodų taikymo rėmimą, ūkininkai stokoja motyvacijos pereiti prie naujų technologijų, kurios leistų mažinti ŠESD kiekį;

27.3. nepakankamai užtikrinamas mokslo institucijų ir pramonės bendradarbiavimas vykdyti eksperimentinę plėtrą ir diegti inovatyvias mažo ŠESD kiekio technologijas atskiruose Lietuvos ūkio sektoriuose (energetika, pramonė, transportas, žemės ūkis ir kituose sektoriuose).

28. Galimybės:

28.1. ES, valstybės biudžeto lėšas nukreipti darnioms investicijoms, pritraukiant privataus sektoriaus lėšas visuose Lietuvos ūkio sektoriuose;

28.2. švaraus transporto, darnaus judumo skatinimo ir alternatyvių degalų infrastruktūros plėtros priemonių taikymas transporto sektoriuje, ypač lengvųjų iškastiniu kuru varomų automobilių naudojimo ribojimas diferencijuojant pagal transporto priemonės taršą (įvažiavimo apribojimai, mokesčiai) kartu su jau numatytomis skatinimo priemonėmis sudarys galimybę riboti ŠESD kiekio augimą ir netgi pasiekti mažinimą, tačiau tam turi būti priimti politinio lygmens sprendimai;

28.3. žemės ūkyje galimybė finansinius išteklius nukreipti į inovatyvių mažo išmetamųjų ŠESD kiekio technologijų ir darnių ūkininkavimo metodų taikymą augalininkystės ir gyvulininkystės šakose;

28.4. darniai naudoti žemės ūkio ir miško paskirties žemės plotus ir atkurti pažeistas ekosistemas, siekiant didinti ŽNŽNKM sektoriaus absorbcinį potencialą;

28.5. skatinti inovatyvių technologijų diegimą ir žiedinės ekonomikos tikslų ir uždavinių įgyvendinimą pramonės sektoriuje, bioekonomikos plėtrą.

29. Grėsmės:

29.1. transporto sektoriuje nepasiekti ŠESD sumažinimo yra didžiausia grėsmė. Dėl didelio socialinio ir ekonominio jautrumo gali būti delsiama priimti sprendimus riboti iškastiniu kuru varomų lengvųjų automobilių naudojimą, o tai lems vis didėjantį degalų suvartojimą ir išmetamųjų ŠESD kiekį. Dėmesį sutelkiant tik į kelių infrastruktūros gerinimą bus skatinamas automobilių naudojimas. Parengti miestų darnaus judumo planai gali likti deklaratyvūs, orientuoti tik į viešojo transporto skatinimą, dviračių ir pėsčiųjų takų infrastruktūros plėtrą, ir be draudimo ir ribojimo sprendimų bus nepakankamai veiksmingi iškastiniu kuru varomų automobilių naudojimo mažinimui;

29.2. jei žemės ūkio sektorius toliau bus plėtojamas netaikant aplinką tausojančių ūkininkavimo technologijų ir metodų (tiek gyvulininkystėje, tiek augalininkystėje), iškyla didelė grėsmė, kad didės šio sektoriaus išmetamųjų ŠESD kiekis. Stipri ūkininkų derybinė galia ir poveikis politiniams sprendimams lemia pramoninio ūkininkavimo skatinimą ir trukdo vystyti naujovėms šiame sektoriuje;

29.3. didėjantis žemės plotų poreikis gyvulininkystei ir augalininkystei ir intensyvus nederlingos žemės arimas gali sąlygoti daugiamečių pievų ir miškų, kurie absorbuoja reikšmingą dalį ŠESD kiekio, plotų mažėjimą, derlingo dirvožemio sluoksnio praradimą ir riboti kitų pažeistų ekosistemų atkūrimo galimybes.

Prisitaikymo prie klimato kaitos stiprybės, silpnybės, galimybės, grėsmės

30. Stiprybės:

30.1. ES ir nacionaliniais teisės aktais reglamentuoti tikslai ir uždaviniai dėl Lietuvos ūkio sektorių atsparumo klimato kaitos pokyčiams didinimo;

30.2. vykdomas bendradarbiavimas tarp valstybės institucijų ir mokslo įstaigų siekiant ieškoti būdų prisitaikyti prie klimato kaitos;

30.3. ūkio subjektai, veikiantys energetikos, transporto, pramonės sektoriuose, taiko priemones skirtas prisitaikyti prie klimato kaitos padarinių.

30.4. sukurta ir veikia ekstremalių situacijų ir gamtinių reiškinių perspėjimo, apsaugos ir gelbėjimo sistema.

31. Silpnybės:

31.1. Sektoriuose, ypač žemės ūkio ir transporto, trūksta motyvacijos taikyti priemones, skirtas prisitaikyti prie klimato kaitos, draustis savišalpos fonduose, didinti infrastruktūros atsparumą klimato kaitos pokyčiams, nevertinamas tokių priemonių poreikis ateityje atsižvelgiant į prognozuojamus klimato kaitos scenarijus ir klimatinius pokyčius;

31.2. trūksta mokslinių tyrimų ir analizės dėl pačių veiksmingiausių prisitaikymo prie klimato kaitos priemonių atskiruose ūkio sektoriuose. Tiek instituciniame, ypač savivaldos, tiek visuomenės lygmenyse trūksta žinių ir suvokimo apie klimato kaitos padarinius ir būtinybę prie jų prisitaikyti;

31.3. nors strateginiu lygmeniu kalbama apie prisitaikymo prie klimato kaitos būdus, tačiau neskiriamas pakankamas dėmesys atsparumo didinimo priemonių praktiniam taikymui, lėšas skiriant kitiems pagrindiniams tikslams;

31.4. vietos valdžios institucijų neįsitraukimas į konkrečiam regionui svarbių prisitaikymo prie klimato kaitos priemonių planavimą ir įgyvendinimą;

31.5. priemonės, skirtos prisitaikyti prie klimato kaitos, valstybės ir savivaldybių (instituciniame) lygmenyje traktuojamas tik kaip pačių ūkio subjektų atsakomybė ir poreikis;

31.6. dėmesys sutelktas į klimato kaitos padarinių sukeltų pasekmių likvidavimą ir žalos atlyginimą, o ne prevenciją.

32. Galimybės:

32.1. kompleksinių rizikos valdymo priemonių, skirtų tiek rizikos prognozavimui, prevencijai, tiek pasekmių šalinimui, diegimas;

32.2. atskirų ūkio sektorių infrastruktūros plėtros projektų papildymas atsparumo klimato kaitai elementais, skatinant atsižvelgti ir į žaliosios infrastruktūros alternatyvas.

32.3. prevencinių priemonių (draudimas, savišalpos fondas ir kt.) taikymas žemės ūkyje, miškininkystėje ir kituose sektoriuose;

32.4. klimato kaitos galimų padarinių prognozavimo sistemos ir ekstremaliųjų gamtinių reiškinių gyventojų perspėjimo sistemos tobulinimas;

32.5. elektros tiekimo infrastruktūros atsparumo didinimas atsižvelgiant į elektros tiekimo nutraukimo rizikos svarbą kitiems sektoriams;

32.6. institucijų, ūkio subjektų ir visuomenės informuotumo apie prisitaikymo prie klimato kaitos poreikį didinimas.

33. Grėsmės:

33.1. prognozuojamas didėsiantis klimatinių veiksnių (temperatūros augimas, sniego dangos plonėjimas, karščio ir šalčio bangų dažnėjimas, vandens lygio kilimas, liūtys, gaisrai ir kt.), neigiamas poveikis ūkio sektoriams ir ekosistemoms, jų funkcijoms ir teikiamoms paslaugoms;

33.2. galimi finansiniai nuostoliai ir išlaidos žalos kompensavimui dėl infrastruktūros pažeidžiamumo, priemonių, skirtų prisitaikyti prie klimato kaitos, netaikymo (didėjant poveikiui, didėja neigiamų pasekmių mastas);

33.3. didėjantis neigiamas poveikis žmonių sveikatai, kuris tuo pačiu lemia ir neigiamą poveikį ekonomikai.

33.4. gali kilti pavojus ir rizikos veiksniai nacionaliniam saugumui dėl klimato kaitos sukeltų padarinių nestabilumo regione ir pasaulyje.

IV. SKYRIUS

KLIMATO KAITOS VALDYMO POLITIKOS VIZIJA IKI 2050 M.

34. 2050 m. Lietuvoje bus pasiektas šalies ekonomikos neutralumas klimatui, užtikrintas šalies ūkio sektorių ir ekosistemų atsparumas klimato kaitos keliamiems aplinkos pokyčiams ir, taikant darnų finansavimą ir investavimą, išplėtota mažo anglies dioksido kiekio konkurencinga, socialiai teisinga ekonomika, sukurtos naujos „žaliosios“ darbo vietos, įdiegtos eko-inovatyvios technologijos, pasiektas energijos gamybos ir vartojimo efektyvumo padidėjimas ir atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimas visuose šalies ūkio (ekonomikos) sektoriuose (energetika, pramonė, transportas, žemės ūkis ir kt.).

V. SKYRIUS

KLIMATO KAITOS ŠVELNINIMO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

35. Lietuvos klimato kaitos švelninimo strateginis tikslas – užtikrinti darnų vystymąsi ir pasiekti, kad šalies ekonomika augtų sparčiai ir mažėtų išmetamųjų ŠESD kiekis. Kartu su ES ir jos valstybėmis narėmis siekti ilgalaikių su temperatūros stabilizavimu susijusių Paryžiaus susitarimo

tikslų, įgyvendinant socialiai teisingą, konkurencingą, inovatyvias technologijas naudojančią ir ekonomiškai efektyvią visų ūkio sektorių pertvarką, iki 2050 m. pasiekti ŠESD poveikio neutralizavimą. Šio strateginio tikslo įgyvendinimo stebėsenai atlikti nustatytas vertinimo kriterijus – išmetamųjų ŠESD kiekis, tenkantis BVP vienetui (t CO₂e/1 mln. Eur BVP).

36. Įgyvendinant klimato kaitos švelninimo strateginį tikslą, bus siekiama:

36.1. prisidėti prie ES trumpalaikių klimato kaitos švelninimo tikslų iki 2030 m. įgyvendinimo:

36.1.1. iki 2030 m. ES vidaus pastangomis išmetamųjų ŠESD kiekį sumažinti ne mažiau kaip 40 proc., palyginti su 1990 m.;

36.1.2. ES ATLPS dalyvaujančiuose sektoriuose sumažinti išmetamą ŠESD kiekį atitinkamai 43 proc. ir ES ATLPS nedalyvaujančiuose sektoriuose – mažiausiai 30 proc., palyginti su 2005 m.;

36.2. užtikrinti Lietuvos trumpalaikių klimato kaitos švelninimo tikslų iki 2030 m. įgyvendinimą:

36.2.1. kartu su kitų ES valstybių narių veiklos vykdytojais sumažinti išmetamųjų ŠESD kiekį ES ATLPS dalyvaujančiuose sektoriuose 43 proc., palyginti su 2005 m.;

36.2.2. sumažinti išmetamųjų ŠESD kiekį ES ATLPS nedalyvaujančiuose sektoriuose 9 proc., palyginti su 2005 m.;

36.2.3. siekti, kad trumpalaikių klimato kaitos švelninimo tikslų įgyvendinimui būtų skiriama ne mažiau kaip 0,9 proc. šalies BVP 2030 m.

36.2.4. pasiekti, kad gyventojų, prisidedančių prie aplinkos saugojimo, dalis 2030 m. sudarytų ne mažiau kaip 50 proc.

36.3. užtikrinti Lietuvos pagrindinių indikatyvių vidutinės trukmės ir ilgalaikių klimato kaitos švelninimo tikslų įgyvendinimą:

36.4. vidutinės trukmės – iki 2040 m. 70 proc. sumažinti išmetamųjų ŠESD kiekį, palyginti su 1990 m.

36.5. ilgalaikio – iki 2050 m. sumažinti 80 proc. išmetamųjų ŠESD kiekį, palyginti su 1990 m., ir 20 proc. padengti absorbentais iš ŽNŽNKM sektoriaus ir taikant aplinkosaugos požiūriu saugias anglies dioksido geologinio saugojimo (anglų k. CCS) bei anglies dioksido sugavimo ir panaudojimo technologijas (anglų k. CCU).

Trumpalaikių (iki 2030 m.) klimato kaitos švelninimo tikslų ir uždavinių nustatymo ES ATLPS dalyvaujančiuose sektoriuose prielaidos

37. ES ATLPS taikoma kurą deginantiesiems įrenginiams, kurių galingumas viršija 20 MW (katilinės ir elektrinės, cemento ir kalkių, naftos perdirbimo, keramikos, stiklo, medienos ir popieriaus, plytų ir čerpių, akmens vatos gamybos sektorių įrenginiai). Nuo 2012 m. į ATLPS įtraukta aviacija, chemijos pramonės gamybos įrenginiai ir kt.

38. Ketvirtasis prekybos apyvartinių taršos leidimų (toliau – ATL) laikotarpis truks nuo 2021 m. iki 2030 m. Šiuo laikotarpiu nemokamai skiriamų ATL paskirstymas vyks 2 etapais: 2021–2025 m. ir 2026–2030 m. Numatoma, kad iki 2030 m. nemokamai suteikiamų leidimų skaičius kiekvienais metais mažės vienodomis dalimis (po 2,2 proc.) iki kol 2030 m. nemokami ATL nebus suteikiami. Nemokami ATL bus skiriami atsižvelgiant į technologinį progresą parodančius santykinius taršos rodiklius. Taip pat atliekama griežtesnė kasmetinė veiklos lygio stebėseną. Bus sustiprintas Rinkos stabilumo rezervas (ES sukurtas mechanizmas, skirtas sumažinti ATL perteklių rinkoje ir pagerinti ES ATL rinkos atsparumą būsimiems pokyčiams).

39. Ketvirtuoju ES ATL prekybos laikotarpiu veiklos vykdytojai, eksploatuojantys stacionarius įrenginius, ir orlaivių naudotojai trūkstantis ATL privalės įsigyti aukcione. Lėšos už aukciono būdu parduotus ATL pagal valstybių narių aukcionines teises pateks į valstybių narių biudžetą ir naudojamos klimato kaitos priemonėms įgyvendinti ne tik valstybėse narėse, bet ir besivystančiose šalyse. Lėšos, gautos už aukcione parduotus ATL, pervedamos į Klimato kaitos programą

40. Elektros energijos gamybos sektoriui nemokami ATL nebus suteikiami. Siekiant padėti modernizuoti esamus energijos ir gamybos įrenginius, ES lygiu įkuriama du nauji fondai: Inovacijų ir Modernizavimo. Inovacijų fondu siekiama išplėsti šiuo metu teikiamą paramą novatoriškų technologijų demonstravimui ir skatinti inovacijų proveržį. Modernizavimo fondo lėšos bus nukreipiamos į 10 ES valstybių energetikos sektoriaus modernizaciją, plėtrą ir AEI panaudojimą ir energijos efektyvumo didinimą.

41. 2016 m. spalio mėn. vykusioje 39-ojoje Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos (ICAO) asamblėjoje susitarta dėl pasaulinės rinkos mechanizmais paremtos priemonės (CORSIA). Lietuva, kartu su kitomis ES valstybėmis narėmis, dalyvaus CORSIA sistemoje nuo jos pirmojo savanoriško etapo (2021–2026 m.) pagal ES ATLPS reikalavimus¹⁹.

42. Ketvirtuoju prekybos ATL laikotarpiu pratęstas iki 100 proc. nemokamų taršos leidimų suteikimas konkurencingumo riziką galintiems patirti sektoriams, siekiant išvengti jų gamybos perkėlimo už ES ribų.

¹⁹ 2017 m. gruodžio 13 d. Europos parlamento ir Tarybos reglamentas Nr. 2017/2392 kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2003/87/EB, siekiant išlaikyti dabartinius jos taikymo aviacijos veiklai apribojimus ir pasirengti nuo 2021 m. įgyvendinti pasaulinę rinkos priemonę (OL 2017 L 350, p. 7)

Trumpalaikiai (iki 2030 m.) klimato kaitos švelninimo tikslai ir uždaviniai ES ATLPS dalyvaujančiuose sektoriuose

43. Trumpalaikis klimato kaitos švelninimo ES ATLPS dalyvaujančiuose sektoriuose tikslas – kartu su kitų ES valstybių narių veikos vykdytojais sumažinti išmetamųjų ŠESD kiekį ES ATLPS dalyvaujančiuose sektoriuose 43 proc., palyginti su 2005 m.

44. Uždaviniai, siekiant 43 punkte numatyto tikslo, yra šie:

44.1. pasiekti, kad centralizuoto šilumos tiekimo sistemose energijos iš AEI dalis sudarytų ne mažiau kaip 90 proc.;

44.2. elektros energijos, pagamintos iš AEI, dalį padidinti iki 45 proc. bendro šalies elektros energijos suvartojimo 2030 m.;

44.3. didinti energijos vartojimo efektyvumą pramonės sektoriuje, skatinant taršių technologijų keitimą mažiau taršiomis, ir taikyti žiedinės ekonomikos principus, padėsiančius taupyti išteklius, įsisavinti įvairiausius pažangius sprendimus ir diegti naujus verslo modelius.

Trumpalaikių (iki 2030 m.) klimato kaitos švelninimo tikslų ir uždavinių nustatymo ES ATLPS nedalyvaujančiuose sektoriuose prielaidos

45. ES ATLPS nedalyvaujantys sektoriai yra transportas, žemės ūkis, atliekų tvarkymas, pramonės įmonės, kurios vykdo kitas veiklos rūšis ir nedideli kurą deginantys įrenginiai, kurių katilinių įrengtoji galia mažiau kaip 20 MW (mažos centralizuoto šilumos tiekimo įmonės), viešojo sektoriaus pastatai, namų ūkiai, paslaugų ir kiti sektoriai.

46. Pagal Reglamentą (ES) 2018/842 kiekviena valstybė narė, pasinaudodama lankstumo priemonėmis, privalo užtikrinti, kad jos per kiekvienus 2021–2029 m. laikotarpio metus išmetamas ŠESD kiekis neviršytų linijine trajektorija mažėjančių metinių ŠESD kvotų. Linijinė trajektorija pradedama skaičiuoti pagal 2016, 2017 ir 2018 m. išmestų ŠESD kiekio vidurkį ir baigiama 2030 m. pagal valstybei narei nustatytą tikslą. Lietuvos tikslas ES ATLPS nedalyvaujančiuose sektoriuose sumažinti 9 proc., palyginti su 2005 m. išmetamųjų ŠESD kiekiu. Europos Komisija įgyvendinamuoju teisės aktu kiekvienai ES valstybės narei nustatys metines ŠESD kvotas 2021–2030 m. laikotarpiu.

47. Lietuvos ŠESD kiekio mažinimo tikslas ES ATLPS nedalyvaujančiuose sektoriuose paskaičiuotas iš bendro 2005 m. išmesto ŠESD kiekio atimant ES ATLPS dalyvaujančio sektoriaus ŠESD kiekį, aviacijos išmestą ŠESD kiekį ir NF₃ kiekį. Bendras išmetamųjų ŠESD kiekio mažinimo tikslas nustatytas įvertinus atskirų ES ATLPS nedalyvaujančių sektorių išmetamųjų ŠESD kiekio mažinimo potencialą ir sektorinius tikslus. Tikslai ES ATLPS nedalyvaujantiems

sektoriams (transporto, žemės ūkio, pramonės, atliekų ir smulkių kurą deginančių ir kitų įrenginių) paskaičiuoti atsižvelgiant į sektorių padarytą pažangą 2005–2018 m., lyginant 2005 m. išmestą ŠESD kiekį ir 2016–2018 m. išmestą ŠESD kiekio vidurkį. Transporto, žemės ūkio ir pramonės sektoriams kvotos paskaičiuotos pagal Lietuvos tikslą – siekiant kiekviename iš minėtų sektorių sumažinti išmetamųjų ŠESD kiekį 9 proc., palyginti su 2005 m. ŠESD kiekiu, ir įvertinta tai, kad šių sektorių išmetamas ŠESD kiekis nuo 2005 m. iki 2016–2018 m. didėjo. Atliekų ir energetikos sektoriams kvotos paskaičiuotos atsižvelgiant į tai, kad šiuose sektoriuose 2005–2018 m. laikotarpiu išmestas ŠESD kiekis reikšmingai sumažintas. Kvota kiekvieniems 2021–2030 m. laikotarpio metams atskiram sektoriui paskaičiuota naudojant ŠESD kiekio mažinimo metinį procentinį pokytį, reikalingą pasiekti 2030 m. tikslus, palyginti su 2016–2018 m. ŠESD kiekio vidurkiu. Atskirų sektorių išmetamųjų ŠESD kiekio tikslų pasiekimo stebėsena bus vykdoma pagal kasmetinę Nacionalinę išmetamųjų ŠESD kiekio apskaitos ataskaitą, kurioje išmetamųjų ŠESD kiekio duomenys apskaitomi pagal atskirus sektorius. Lietuva, pasinaudodama Reglamente (ES) 2018/842 nustatyta ŽNŽNKM lankstumo priemone, 2021–2030 m. laikotarpiu galės užskaityti 6,5 mln. t CO₂e ES ATLPS nedalyvaujančių sektoriaus išmetamųjų ŠESD kiekio mažinimo tikslui vykdyti, jeigu ŽNŽNKM sektoriuje absorbuotas ŠESD kiekis bus didesnis už šio sektoriaus išmetamą kiekį, pagal Reglamente (ES) 2018/841 nustatytus reikalavimus. Tačiau, jei ŽNŽNKM sektoriuje išmetamųjų ŠESD kiekis bus didesnis, negu absorbuojamas kiekis, teks jį padengti ES ATLPS nedalyvaujančių sektorių metiniais kvotos vienetais. Siekiant, kad ŽNŽNKM sektoriaus apskaitoje dėl miškininkystės veiklos absorbuojamas ŠESD kiekis nebūtų mažesnis nei išmetamas ŠESD kiekis, valstybės narės galės pasinaudoti tvarkomos miško žemės lankstumo priemone. Lietuvai skirtas maksimalus tvarkomos miško žemės kompensacijos kiekis siekia 3,4 mln. tonų CO₂e 2021–2030 m. laikotarpiui.

Trumpalaikiai (iki 2030 m.) klimato kaitos švelninimo tikslai ir uždaviniai ES ATLPS nedalyvaujančiuose sektoriuose

48. Trumpalaikiai klimato kaitos švelninimo tikslai ES ATLPS nedalyvaujančiuose sektoriuose yra šie:

48.1. sumažinti išmetamųjų ŠESD kiekį ES ATLPS nedalyvaujančiuose sektoriuose 9 proc., palyginti su 2005 m.:

48.2. **transporto sektoriuje**, didinant energijos efektyvumą, AEI ir alternatyvių degalų vartojimą ir skatinant švaresnį, sujungto ir skaitmenizuoto įvairiarūšio transporto darnų judumą, pasiekti mažiausiai 9 proc. išmetamųjų ŠESD kiekio sumažinimą, palyginti su 2005 m. Tikslas siekiama įgyvendinant šiuos uždavinius:

48.2.1. iki 2030 m. pasiekti, kad elektromobiliai ir mažataršės transporto priemonės sudarytų 50 proc. transporto priemonių parke ir 50 proc. sumažėtų įprastais degalais (benzinu ir dyzeliu) varomų automobilių naudojimas miestuose;

48.2.2. įdiegti mažiausiai 300 viešųjų elektromobilių įkrovimo prieigų magistraliniuose keliuose, miestuose ir priemiesčiuose;

48.2.3. 14 proc. sumažinti kelionių lengvaisiais automobiliais skaičių;

48.2.4. iki 2030 m. pasiekti, kad 15 proc. transporto sektoriaus suvartojamos energijos sudarytų AEI energija;

48.2.5. skatinti 2-osios kartos biodegalų gamybą ir iki 2030 m. pasiekti 3,5 proc. suvartojimą;

48.3. **žemės ūkio sektoriuje**, diegiant inovatyvias technologijas ir plėtojant tvarų ūkininkavimą visose žemės ūkio šakose, pasiekti mažiausiai 9 proc. išmetamųjų ŠESD kiekio sumažinimą, palyginti su 2005 m. Tikslas siekiamas įgyvendinant šiuos uždavinius:

48.3.1. užtikrinti taupų, ekonomiškai efektyvų ir aplinkai draugišką trąšų naudojimą augalininkystėje;

48.3.2. Ne mažiau 15 proc. sumažinti sintetinių trąšų naudojimą žemės ūkyje;

48.3.3. didinti mėšlo ir srutų tvarkymo efektyvumą, siekiant mažinti išmetamojo metano kiekį gyvulininkystėje;

48.3.4. įgyvendinti priemones, mažinančias tiesioginį ir netiesioginį azoto junginių išsiskyrimą į aplinką dėl žemės ūkio veiklos;

48.4. **pramonės sektoriuje**, diegiant inovatyvias technologijas, plėtojant efektyviai išteklius naudojančią konkurencingą žiedinę ekonomiką ir bioekonomiką, pasiekti mažiausiai 9 proc. išmetamųjų ŠESD kiekio sumažinimą, palyginti su 2005 m. Tikslas siekiamas įgyvendinant šiuos uždavinius:

48.4.1. iki 2030 m. 79 proc. sumažinti F-dujų panaudojimą vidaus rinkoje, keičiant jas pakaitalais ir griežtinant importo ir panaudojimo kontrolę;

48.4.2. sparčiai plėtoti mažai energijos suvartojančias ir energijos efektyvumą didinančias, AEI ir alternatyvias kuro rūšis gaminančias ir naudojančias pramonės šakas;

48.4.3. mažinti gamtinių išteklių naudojimą ir įgyvendinti žiedinės ekonomikos tikslus visose pramonės šakose;

48.5. **atliekų sektoriuje**, mažinant susidarančių atliekų kiekį ir efektyviai jas tvarkant, pasiekti mažiausiai 40 proc. išmetamųjų ŠESD kiekio sumažinimą, palyginti su 2005 m. Tikslas siekiamas įgyvendinant šiuos uždavinius:

48.5.1. skatinti antrinę medžiagų, produktų ir atliekų panaudojimą, įgyvendinant žiedinės ekonomikos tikslus;

48.5.2. iki 2030 m. pasiekti, kad sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis sudarytų ne daugiau nei 5 proc.;

48.5.3. iki 2030 m. pakartotinai panaudoti ir perdirbti 60 proc. komunalinių atliekų;

48.5.4. panaudoti ne daugiau kaip 30 proc. metinio po rūšiavimo likusių ir perdirbti netinkamų energetinę vertę turinčių komunalinių ir nepavojingų gamybos atliekų kiekio šilumos ir elektros gamybai;

48.6. **necentralizuotai energiją gaminančiame** (smulkūs kurą deginantys įrenginiai iki 20 MW) **ir naudojančiame** (namų ūkiai, paslaugos ir kt.) **sektoriuje**, pasiekti mažiausiai 15 proc. išmetamųjų ŠESD kiekio sumažinimą, palyginti su 2005 m. Tikslu siekiama įgyvendinant šiuos uždavinius:

48.6.1. didinti energijos vartojimo efektyvumą ir pereiti prie lokalsios taršos nekeliančių šilumos ir vėsumos gamybos technologijų, prioritetą teikiant AEI panaudojimui;

48.6.2. skatinti kompleksiską daugiabučių gyvenamųjų ir viešųjų pastatų (prioritetą teikiant gyvenamųjų kvartalų renovacijai) ir individualių namų atnaujinimą ir iki 2030 m. atnaujintuose daugiabučiuose gyvenamuosiuose, viešuosiuose pastatuose ir individualiuose namuose sutaupyti ne mažiau 6 TWh energijos;

48.6.3. skatinti decentralizuotą elektros energijos gamybą, iki 2030 m. pasiekiant, kad 30 proc. vartotojų būtų aktyvūs elektros energijos vartotojai.

48.7. **ŽŪŽŪNM sektoriuje**, darniai naudojant žemės ūkio naudmenas ir miško žemę, didinti absorbcinį potencialą ir pasiekti, kad būtų absorbuojamas daug didesnis ŠESD kiekis už šio sektoriaus išmetamą kiekį pagal Reglamente (ES) 2018/841 nustatytus reikalavimus ir sudarytų mažiausiai 6,5 mln. t CO₂e absorbentų per 2021-2030 m. laikotarpį. Tikslu siekiama įgyvendinant šiuos uždavinius:

48.7.1. pasiekti, kad ŽŪŽŪNM sektoriaus dirbamos žemės išmetamas ŠESD kiekis nuolat mažėtų;

48.7.2. iki 2030 m. padidinti šalies miškingumą mažiausiai iki 35 proc. ir užtikrinti darnios miškininkystės plėtrą;

48.8. atsisakyti aplinkai žalingų subsidijų taikymo. Tikslu siekiama įgyvendinant šiuos uždavinius:

48.8.1. nustatyti energetiniams produktams mokesčius pagal taršą aplinkai ir palaipsniui atsisakyti subsidijų iškastiniam kurui;

48.9. atsisakyti mokesčio už aplinkos teršimą lengvatų ir išimčių.

48.10. taikyti paskatas AEI ir energijos vartojimo efektyvumo ir kitų mažo ŠESD kiekio technologijų MTEPI plėtrai visuose ūkio storiuose, stiprinant valstybės ir savivaldybių institucijų, mokslo įstaigų, verslo ir finansinių institucijų bendradarbiavimą.

1 lentelė. Santykiniai išmetamųjų ŠESD kiekio mažinimo tikslai atskiruose ES ATLPS nedalyvaujančiuose sektoriuose 2021-2030 m. laikotarpiu, proc.

ES ATLPS nedalyvaujantis sektorius	Vidutinis metinis pokytis (nuo 2016-2018 m. vidurkio iki 2030 m.), proc.	Tikslas, palyginti su 2005 m., proc.	Tikslas, palyginti su 2016-2018 m. vidurkiu, proc.
Transportas	-3,6	-9,0	-31,0
Žemės ūkis	-1,3	-9,0	-12,6
Pramonė (įskaitant kuro deginimą pramonėje)	-3,9	-9,0	-32,8
Atliekų tvarkymas	-0,9	-40,0	-9,0
Necentralizuotai energiją gaminantis ir naudojantis sektorius	-0,9	-15,0	-9,0
Iš viso ES ATLPS nedalyvaujantys sektoriai	-2,3	-9	-21,1

2 lentelė. Kiekrybiniai metiniai išmetamųjų ŠESD kiekio mažinimo tikslai ES ATLPS nedalyvaujančiuose sektoriuose 2021–2030 m. laikotarpiu, tūkst. t CO₂e²⁰

Sektorius, nedalyvaujantis ES ATLPS	2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.	2028 m.	2029 m.	2030 m.
Transportas	5357	5162	4974	4792	4617	4449	4287	4130	3980	3834
Žemės ūkis	4323	4265	4208	4151	4095	4041	3986	3933	3880	3828
Pramonė (įskaitant kuro deginimą pramonėje)	1244	1195	1148	1104	1061	1019	979	941	904	869
Atliekų tvarkymas	972	962	953	944	936	927	918	910	901	893
Necentralizuotai energiją gaminantis ir naudojantis sektorius	1800	1783	1766	1750	1733	1717	1701	1685	1669	1653
Iš viso ES ATLPS nedalyvaujantys sektoriai:	13695	13367	13049	12741	12442	12152	11871	11599	11334	11077

Indikatyvūs vidutinės trukmės (iki 2040 m.) ir ilgalaikiai (iki 2050 m.) klimato kaitos švelninimo tikslai ir uždaviniai

²⁰ Duomenys bus tikslinami pagal Komisijos įgyvendinamuoju teisės aktu Lietuvai nustatytas metines ŠESD kvotas

49. Klimato kaitos švelninimo srityje numatyti indikatyvūs vidutinės trukmės ir ilgalaikiai tikslai yra šie:

49.1. vidutinės trukmės – iki 2040 m. 70 proc. sumažinti išmetamųjų ŠESD kiekį, palyginti su 1990 m. visuose ūkio sektoriuose pereinant prie inovatyvių, mažo išmetamųjų ŠESD kiekio ir aplinkai palankių technologijų ir AEI panaudojimo. Tikslas siekiama įgyvendinant šiuos uždavinius:

49.1.1. reguliariai vertinti išmetamųjų ŠESD kiekio mažinimo potencialą visuose ūkio sektoriuose, atsižvelgiant į MTEPI technologijų ir ekonomines galimybes;

49.1.2. užtikrinti, kad įgyvendinamos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės (gyvenamųjų ir viešųjų pastatų atnaujinimas, nulinės energijos pastatai, didelio naudingumo namų šilumos ir vėsumos gamyba, švaraus elektrifikuoto įvairių rūšių transporto plėtra, aukštos energinės klasės pramoniniai ir buitiniai prietaisai ir kt.) padėtų pasiekti pirminės ir galutinės energijos intensyvumo sumažėjimą 2 kartus lyginant su 2017 metais;

49.1.3. iki 2040 m. pasiekti, kad AEI dalis, palyginti su šalies bendruoju galutiniu energijos suvartojimu sudarytų ne mažiau kaip 63 proc., o galutiniame elektros energijos suvartojime – 73 proc.;

49.1.4. pasiekti, kad aplinkos kokybei palankaus centralizuoto šilumos tiekimo prisijungusių namų ūkių skaičius du kartus išaugtų ir energijos iš AEI dalis iki 2040 m sudarytų ne mažiau kaip 95 proc. centralizuoto šilumos tiekimo sektoriuje.

49.1.5. iki 2040 m. pasiekti, kad elektromobiliai ir mažataršės transporto priemonės sudarytų 70 proc. transporto priemonių parke ir 75 proc. sumažėtų įprastais degalais (benzinu ir dyzeliu) varomų automobilių naudojimas miestuose,;

49.1.6. įdiegti mažiausiai 500 viešųjų elektromobilių įkrovimo prieigų magistraliniuose keliuose, miestuose ir priemiesčiuose;

49.1.7. pereiti prie inovatyvių mažo išmetamųjų ŠESD ir oro teršalų kiekio technologijų, efektyviai išteklius naudojančios konkurencingos žiedinės ekonomikos, bioekonomikos ir aplinkai palankaus alternatyvaus kuro (sintetiniai degalai, vandenilis ir kt.) vartojimo energetikos, pramonės, transporto, žemės ūkio sektoriuose;

49.2. ilgalaikis – iki 2050 m. sumažinti 80 proc. išmetamųjų ŠESD kiekį, palyginti su 1990 m., ir 20 proc. padengti absorbentais iš ŽNŽNKM sektoriaus ir taikant aplinkosaugos požiūriu saugias anglies dioksido geologinio saugojimo (anglų k. CCS) bei anglies dioksido sugavimo ir panaudojimo technologijas (anglų k. CCU). Tikslas siekiama įgyvendinant šiuos uždavinius:

49.2.1. iki 2050 m. pasiekti, kad energija iš AEI sudarytų 80 proc. šalies bendrai suvartojamos galutinės energijos ir energija, pagaminta iš AEI, taps pagrindinė elektros, šilumos ir vėsumos energijos gamybos bei transporto sektoriuose;

49.2.2. iki 2050 m. pasiekti, kad AEI dalis transporto sektoriuje suvartojamos energijos struktūroje sudarytų 50 proc., elektros suvartojimo balanse – 100 proc., centralizuoto šilumos tiekimo sektoriuje – 100 proc.;

49.2.3. pasiekti, kad iki 2050 m. benzinu ir dyzelinu varomų automobilių naudojimas miestuose sumažėtų 100 proc. ir juos pakeistų švarios (elektromobiliai ir mažataršės) transporto priemonės, efektyvus, junglus, skaitmenizuotas viešasis transportas ir kitos darnaus judumo priemonės ir paslaugos;

49.2.4. iki 2050 m., didinant gyvenamųjų ir viešųjų pastatų energinį efektyvumą, šilumą ir elektros energiją gaminant didelio našumo kogeneracijos būdu, sparčiai plėtojant mažai energijos vartojančias pramonės šakas ir švarų elektrifikuotą įvairių rūšių transportą, naudojant aukštos energetinės klasės pramoninius ir buitinius prietaisus ir kitas priemones, pasiekti mažiausiai 2,4 kartus sumažintą pirminės ir galutinės energijos intensyvumą, palyginti su 2017 m.;

49.2.5. sukurti efektyviai išteklius naudojančią konkurencingą žiedinę ekonomiką, didinant pakartotinio naudojimo, antrinio perdirbimo, pergaminto mastus ir plėtoti bioekonomiką naujoms, aplinkai palankioms medžiagoms kurti, alternatyvioms kuro rūšims (sintetiniai degalai, vandenilis ir kt.) energetikos, pramonės, transporto, žemės ūkio sektoriuose panaudoti;

49.2.6. išlaikyti ir toliau didinti, darniai naudojant miškų, žemės ūkio paskirties žemes ir šlapynes, natūralius absorbentus ir taikyti aplinkosaugos požiūriu saugias anglies dioksido geologinio saugojimo (anglų k. CCS) bei anglies dioksido sugavimo ir panaudojimo technologijas (anglų k. CCU)., siekiant kompensuoti išmetamą ŠESD kiekį tuose sektoriuose, kuriuose visiškai neišmesti ŠESD galimybės yra ribotos.

49.2.7. užtikrinti, kad 2050 m. aviacijoje naudojami tvarūs ir mažai anglies dioksido išskiriantys degalai sudarytų ne mažiau kaip 40 proc.;

49.2.8. užtikrinti, kad iki 2050 m. jūrų transporto, įskaitant bunkerinį kurą, sektoriuje išskiriamo CO₂ kiekis sumažėtų ne mažiau kaip 50 proc., palyginti su 2008 m.;

49.2.9. užtikrinti, kad iki 2050 m. ne mažiau kaip 50 proc. daugiau kaip 300 km keliais vežamų krovinių būtų gabenama kitų rūšių transportu – geležinkelių arba vandens transportu;

49.2.10. užtikrinti, kad iki 2050 m. didžioji keleivių dalis vidutiniais nuotoliais būtų vežama elektriniais traukiniais.

VI. SKYRIUS

PRISITAIKYMO PRIE KLIMATO KAITOS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

50. Lietuvos prisitaikymo prie klimato kaitos keliamų aplinkos pokyčių politikos strateginis tikslas – sumažinti esamą ir numatyti galimą gamtinių ekosistemų ir šalies ūkio (ekonomikos) sektorių pažeidžiamumą ir sustiprinti gebėjimą prisitaikyti, diegiant priemones, ekonomiškai efektyviai sumažinti riziką ir žalą, išlaikyti ir padidinti atsparumą klimato kaitos pokyčiams, siekiant užtikrinti palankias visuomenės gyvenimo ir ūkinės veiklos sąlygas darniam vystymuisi.

51. Įgyvendinant prisitaikymo prie klimato kaitos strateginį tikslą bus siekiama, kad:

51.1. 2030 m. visiems gyventojams, gyvenantiems potvynio grėsmės teritorijose, būtų naudingos apsaugos nuo potvynių priemonės;

51.2. su klimatu susijusių ekonominių nuostolių per metus dalis nuo šalies BVP neviršytų 0,08 proc.;

51.3. numatytų pavojingų, stichinių ir katastrofinių meteorologinių reiškinių dalis nuo faktinių reiškinių 2030 m. sudarytų ne mažiau kaip 89 proc.

52. Strateginis tikslas bus įgyvendinamas numatant prisitaikymo prie klimato kaitos priemones jautriuose klimato pokyčiams sektoriuose (*žemės ūkis, energetika, transportas, pramonė, miškininkystė, ekosistemos ir biologinė įvairovė, kraštovaizdis, visuomenės sveikata, vandens ištekliai ir pajūrio zona, urbanizuotos teritorijos* ir kt.). Strateginio tikslo bus siekiama laikantis pagrindinių kryptių:

52.1. regioninis bendradarbiavimas įgyvendinant prisitaikymo priemones konkrečiose teritorijose. Ieškoma galimų būdų suderinti skirtingus regionų interesus, efektyviai panaudoti turimus išteklius ir taip pasiekti optimalų priemonių pasirinkimą;

52.2. klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos priemonių suderinamumas ir sinergija. Inovatyvūs prisitaikymo prie kylančių iššūkių sprendimai gali suteikti didelių ekonominių galimybių dėl technologinės plėtros ir naujų aplinkosaugos produktų bei paslaugų, ir tai gali padėti pagerinti gyvenimo kokybę;

52.3. skatinti MTEPI ir stiprinti žinių bazę apie klimato kaitos poveikį, pažeidžiamumą ir gebėjimą prisitaikyti prie klimato kaitos. Valstybės ir savivaldybių institucijos turi skatinti mokslo institucijų, verslo ir finansinių institucijų bendradarbiavimą siekiant numatyti ekonomiškai efektyviausius riziką ir žalą sumažinančius sprendimus;

52.4. žinių apie klimato kaitos sukeltus reiškinius ir jų keliamą žalą kaupimas ir dalinimasis gerąja patirtimi ir pavyzdžiais. Turėtų būti nuolat vykdomi moksliniai tyrimai ir sisteminiai stebėjimai, kaupiami duomenys, modeliuojami scenarijai ir rengiamos prognozės apie klimato kaitos poveikį Lietuvai. Ši informacija turi būti lengvai prieinama suinteresuotoms šalims bei priemonių įgyvendintojams;

52.5. reikšmingas savivaldybių institucijų ir vietos bendruomenės vaidmuo prisitaikymo prie klimato kaitos priemonių planavime ir įgyvendinime, nes konkrečioje teritorijoje leidžia geriau prisitaikyti prie to krašto gamtinių, socialinių ar kitų ypatumų ir rasti optimaliausias priemones.

Trumpalaikiai (iki 2030 m.) prisitaikymo prie klimato kaitos tikslai ir uždaviniai

Prisitaikymo prie klimato kaitos tikslų ir uždavinių nustatymo prielaidos

53. Nuo 2013 m. Lietuva įgyvendina ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategijoje²¹ ir nacionalinėje Strategijoje nustatytus tikslus ir uždavinius, planuoja ir įgyvendina prisitaikymo prie klimato kaitos priemones ir teikia ataskaitas apie jų įgyvendinimą. Siekiant įgyvendinti Paryžiaus susitarimo 6 straipsnyje nustatytus įsipareigojimus sustiprinti gebėjimą prisitaikyti, padidinti atsparumą ir sumažinti pažeidžiamumą dėl klimato kaitos ir prisidėti prie darnaus vystymosi bei užtikrinti tinkamas atsakomąsias prisitaikymo priemones bei kas du metus atsiskaityti už priemonių įgyvendinimą, Energetinės sąjungos ir klimato srities valdymo sistemos reglamente (ES) 2018/1999 (19 straipsnis) nustatyti reikalavimai valstybėms narėms rengti nacionalinius prisitaikymo prie klimato kaitos planus ir strategijas, nurodyti savo įgyvendinamus ir planuojamus veiksmus, kuriais palengvinamas prisitaikymas prie klimato kaitos.

54. Prioritetiniai sektoriai Strategijoje išskirti remiantis atliktomis sektorių jautrumo klimato kaitos poveikiui, rizikos ir galimybių prisitaikyti prie klimato kaitos vertinimo analizėmis²², Europos Komisijos „Climate ADAPT“ portalų gairėmis, remiantis 2014 m. 5-ąja TKKK vertinimo ataskaita ir 2017 m. Europos aplinkos agentūros studija „Klimato kaita, jos poveikis ir pažeidžiamumas Europoje 2016“ (anglų. k. „Climate Change, Impacts and Vulnerability in Europe 2016“), 2018 m. Nacionaline rizikos analize²³ ir kitais vertinimais. Atsižvelgiant į atliktų analizių ir Europos Komisijos Lietuvos prisitaikymo prie klimato kaitos veiksmų įgyvendinimo vertinimo išvadas, Strategijoje nustatomi tikslai ir uždaviniai šiems jautriausiems klimato kaitos pokyčiams sektoriams:

54.1. didžiausia rizika pasižymi *žemės ūkio sektorius*, kuriam ypatingai reikalingos prevencinės priemonės dėl sausrų ir gausių kritulių daromos žalos pasėlių produkcijai, vykstančios dirvožemio erozijos. Netaikant prevencinių priemonių, mažės derlingos žemės plotai, reiks vis

²¹ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui „ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategija“. (COM(2013) 216)

²² http://am.lrv.lt/uploads/am/documents/files/KLIMATO%20KAITA/Studijos%2C%20metodin%C4%B7%20med%20ziaga/Klimato%20kaita_galutine%20ataskaita_2015_08_31.pdf
<http://am.lrv.lt/uploads/am/documents/files/KLIMATO%20KAITA/Studijos%2C%20metodin%C4%B7%20med%20ziaga/Galutine%20ataskaita-2014-09-17.pdf>

²³ <https://pagd.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/civiline-sauga/nacionaline-rizikos-analize>

daugiau valstybės biudžeto lėšų kompensacijoms dėl patirtų nuostolių žalai atlyginti. Žemės ūkiui daro neigiamą poveikį ir ekstremalūs hidrometeorologiniai reiškiniai – kruša, smarkus vėjas, vėlyvos šalnos ir kt., kurių metu sunaikinamas derlius;

54.2. *miškininkystė, ekosistemos, biologinė įvairovė, kraštovaizdis* yra pažeidžiami klimato kaitos veiksniai. Dėl besikeičiančio klimato kylantis Baltijos jūros lygis, dažnėjantys ir stiprėjantys stichiniai meteorologiniai reiškiniai didina krantų erozijos, vėjovartų mastus ir gaisrų riziką miškuose, kylanti oro temperatūra – ligų plitimą. Daugumos gyvūnų ir augalų rūšių gyvenimo ciklai keičiasi ir jie migruoja į šiaurę ir aukštesnes platumas, tuo tarpu jų vietoje įsitvirtina arba plinta didesnėje teritorijoje įvairios invazinės rūšys. Biologinei įvairovei ir pažeistoms ekosistemos padaryta žala nėra greitai atstatoma, todėl reikalinga stiprinti sektoriaus atsparumą klimato kaitos pokyčiams.

54.3. didelė rizika pasižymi *visuomenės sveikatos sektorius*, padariniai žmogaus sveikatai yra susiję su ekstremaliais oro reiškiniais, nuo klimato priklausančių ligų paplitimo pokyčiais ir aplinkos bei socialinių sąlygų pokyčiais. Padariniai žmogaus sveikatai pasireiškia per odos, kraujagyslių ligų dažnėjimą, sužalojimus, infekcijas ir su psichikos sveikata susijusias pasekmes. Karščio ir šalčio bangos sutrikdo sveikatą ir sukelia mirtis. Dėl erkių rūšių paplitimo didėja rizika susirgti Laimo liga ir erkinio encefalitu. Dėl klimato kaitos ilgėja augalų žydėjimo laikas, aplinkoje padaugėja alergijas sukeliančių žiedadulkių. Didėjanti aplinkos temperatūra skatina pažemio ozono gamybą, kuris blogina asmenų, sergančiųjų astma, būklę. Klimato kaitos poveikis gyventojų sveikatai priklauso ne tik nuo valstybės intervencijos, bet ir gyventojų sąmoningumo, tad išskirtinis dėmesys turėtų būti skiriamas jų informavimui;

54.4. *vandens ištekliai* gali būti labiau užteršti dėl potvynių, didėjančio kritulių kiekio ar hidrologinių sausrų ir augančios temperatūros. Dėl liūčių gali būti pažeista vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra, dėl sausrų – trukti geriamo vandens. Kylantis Baltijos jūros lygis ir vis dažnėjančios audros ir uraganiniai vėjai sąlygoja jūros ir Kuršių marių vandens šiltėjimą ir druskingumo pokyčius, kurie skatina eutrofikaciją.

54.5. *pramonei* kylanti rizika ir jos infrastruktūros jautrumas klimato kaitai priklauso nuo atskirų įmonių veiklos pobūdžio, vykdomo atsinaujinimo, kadangi dalis infrastruktūros buvo statoma neatsižvelgiant į galimą klimato kaitos poveikį. Būtina vertinti atskirų pramonės šakų jautrumą, pažeidžiamumą ir galimybes didinti infrastruktūros atsparumą.

54.6. *transporto sektorius* patiria klimato kaitos poveikio riziką dėl pasenusios infrastruktūros, nepritaiktos dideliems temperatūros svyravimams asfalto dangos, geležinkelių bėgių, todėl projektuojant kelius, naują infrastruktūrą būtina atsižvelgti į galimus klimato kaitos padarinius visose transporto rūšyse. Šiame sektoriuje būtina didinti ne tik atsparumą, bet ir

neigiamų padarinių šalinimo operatyvumą, kadangi dėl klimato kaitos dažnėjantys ekstremalūs meteorologiniai reiškiniai gali vis dažniau trikdyti eismą;

54.7. *energetikos sektoriaus* jautrumas ir pažeidžiamumas labiausiai susijęs su energijos gamybos ir tiekimo sutrikdymu, todėl reikalinga tiesti požeminius išmaniuosius tinklus ir kitomis priemonėmis didinti infrastruktūros atsparumą;

54.8. *urbanizuotose teritorijose* patiriamas didesnis klimato kaitos poveikis dėl stipresnių karščio bangų ir su tuo susijusio oro užterštumo bei jų neigiamo poveikio visuomenės sveikatai, liūčių užlietų gatvių, sutrikusio eismo, sugadintos vandens tiekimo ir nuotekų valymo infrastruktūros, taip pat poplūdžių ir jų metu užliejamų teritorijų.

Trumpalaikiai (iki 2030 m.) prisitaikymo prie klimato kaitos tikslai ir uždaviniai

55. Trumpalaikiai prisitaikymo prie klimato kaitos tikslai ir uždaviniai **jautriausiuose klimato kaitos pokyčiams sektoriuose:**

55.1. **Žemės ūkyje** tikslas – didinti agrarinio sektoriaus atsparumą klimato pokyčiams.

Pagrindiniai uždaviniai siekiant numatyto tikslo yra šie:

55.1.1. užtikrinti tausų gamtos išteklių – vandens ir dirvožemio, naudojimą;

55.1.2. užtikrinti atsparių klimato kaitai žemės ūkio augalų rūšių parinkimą ir naujų veislių išvedimą;

55.1.3. taikyti pavojų ir krizių valdymo priemones, draudimo ir savišalpos fondus, skirtus klimato reiškinių sukeltiems ekonominiams padariniams likviduoti;

55.1.4. įdiegti nuolatinės stebėsenos sistemą dirvožemio būklei stebėti ir tobulinti ūkininkavimo metodus, užtikrinant naudingo dirvožemio sluoksnio praradimo mažinimą;

55.1.5. formuoti ūkininkų gebėjimus, didinti suvokimą ir motyvaciją prisitaikyti prie klimato kaitos;

55.2. **Miškininkystės, ekosistemų, biologinės įvairovės, kraštovaizdžio apsaugos** tikslas – išsaugoti ir didinti natūralių gamtinių ekosistemų tvarumą ir ekosistemų paslaugų vertę. Pagrindiniai uždaviniai siekiant numatyto tikslo yra šie:

55.2.1. vykdyti tyrimus ir stebėseną ekosistemų teikiamoms funkcijoms ir vertei nustatyti;

55.2.2. stabilizuoti biologinės įvairovės nykimą dėl klimato kaitos poveikio Lietuvoje ir Baltijos biogeografiniame regione;

55.2.3. plėtoti saugomų teritorijų ir gamtinio karkaso sistemą, atkurti ir gausinti natūralius kraštovaizdžio elementus šiose teritorijose;

55.2.4. skatinti darnų miškų tvarkymą valstybiniuose ir privačiuose miškuose;

55.2.5. didinti miško ekosistemų ekologinį ir kraštovaizdžio stabilumą ir siekti atkurti nykstančias ar degradavusias miško ekosistemas;

55.2.6. užtikrinti, kad kuo daugiau miško savininkų ir valdytojų prisiimtų aplinkosauginius apribojimus ar vykdytų ūkinę veiklą, skirtą biologinės įvairovės elementams palaikyti ir išsaugoti, remtų natūralių ekosistemų ir gyvybingų populiacijų išsaugojimą;

55.2.7. atliekant miškotvarkos projektavimo darbus, numatyti efektyvias kovos su miškų gaisrais priemones, siekti išsaugoti mažus miškus, šaltiniuotas vietas, mažas upes, pelkes, miško laukymes bei kitus biologinei įvairovei puoselėti svarbius miško ekosistemų elementus;

55.2.8. sumažinti vandens lygio kilimo, stichinių meteorologinių reiškinių neigiamą poveikį Baltijos jūros pakrantės zonai, potvynių veikiamoms Kuršių marių ir Nemuno žemupio bei kitoms šalies teritorijoms;

55.3. Visuomenės sveikatos sektoriuje – mažinti neigiamą klimato kaitos poveikį žmonių sveikatai. Pagrindiniai uždaviniai siekiant numatyto tikslo yra šie:

55.3.1. mažinti neigiamą klimato kaitos poveikį žmonių sveikatai tobulinant visuomenės informavimo apie klimato pokyčius ir jų keliamas grėsmes žmonių sveikatai sistemą;

55.3.2. vykdyti žiedadulkių, erkių, fenologinių stebėjimų ir indikatorių, svarbių nustatant klimato kaitos poveikį žmogaus sveikatai, stebėseną;

55.3.3. vykdyti galimai dėl klimato kaitos padarinių atsirasiančių ir išplintančių susirgimų prevenciją;

55.3.4. plėsti valstybės ir savivaldybių institucijų ir gydymo įstaigų bendradarbiavimą siekiant atskiroms gyventojų grupėms suteikti išsamią ir kvalifikuotą informaciją apie apsisaugojimo priemones nuo klimato kaitos sukeltų grėsmių;

55.4. vandens išteklių ir pajūrio zonos apsaugos tikslas – sumažinti vandens lygio kilimo, stichinių meteorologinių reiškinių neigiamą poveikį paviršinio, požeminio ir Baltijos jūros vandens kokybei. Pagrindiniai uždaviniai siekiant numatyto tikslo yra šie:

55.4.1. įgyvendinti veiksmingą potvynių rizikos vertinimą, prevenciją ir valdymą;

55.4.2. tobulinti vandens išteklių valdymą ir užtikrinti vandens kokybės gerinimą;

55.4.3. modernizuoti paviršinių (lietaus) nuotekų tvarkymo infrastruktūrą ir užtikrinti jos plėtrą urbanizuotose teritorijose, siekiant apsaugoti urbanizuotas teritorijas nuo perteklinio vandens keliamos rizikos ir užkirsti kelią teršalų patekimui į aplinką (paviršinius vandens telkinius);

55.5. energetikos, transporto, pramonės sektoriuose – didinti inžinerinės infrastruktūros atsparumą klimato kaitos keliamoms grėsmėms. Pagrindiniai uždaviniai siekiant numatyto tikslo yra šie:

55.5.1. tiesti elektros perdavimo ir tiekimo požeminius išmaniuosius tinklus;

55.5.2. tiesti kelių dangą ir geležinkelių bėgius, naudojant temperatūriniais pokyčiams atsparias medžiagas ir įvertinant konkrečios teritorijos reljefą ir modeliuojamas klimato kaitos grėsmes;

55.5.3. taikyti pramonės pastatų konstrukcijoms ir stogų dangoms naujausius statybų normatyvus ir reglamentus;

55.5.4. taikyti draudimą nuo klimato kaitos keliamų stichinių ir meteorologinių reiškinių;

56. Trumpalaikiai **tarpsektoriniai** prisitaikymo prie klimato kaitos tikslai ir uždaviniai:

56.1. **urbanizuotose teritorijose** – vykdyti gyvenviečių ir miestų teritorijos ir erdvių darnų planavimą, remiantis gamta pagrįstu požiūriu ir sprendimais;

56.1.1. teritorijų planavimo dokumentuose (bendrieji ir specialieji planai ir kt.) numatyti atsparią klimato kaitos pokyčiams komunalinio ūkio ir darnaus judumo infrastruktūrą, žaliąsias zonas bei kitas priemones;

56.1.2. įvertinti Lietuvos teritorijos (savivaldybių lygiu) jautrumą klimato kaitos padariniams ir numatyti klimato kaitos sukeltos rizikos ir grėsmių valdymo priemones savivaldybių veiklos planuose;

56.2. **ekstremalių situacijų ir gamtinių reiškinių valdyme** – užtikrinti valstybės ir savivaldybių institucijų, atsakingų už nelaimių rizikos, ekstremalių situacijų ir gamtinių reiškinių valdymo, prevencijos, perspėjimo sistemų ir gelbėjimo veiksmų ir prisitaikymo prie klimato kaitos priemonių planavimą, veiklos koordinavimą. Pagrindiniai uždaviniai siekiant numatyto tikslo yra šie:

56.2.1. užtikrinti, kad meteorologinių ir hidrologinių stebėjimų sistema būtų nuolat tobulinama ir atnaujinama;

56.2.2. tobulinti gyventojų perspėjimo apie pavojus ir klimato kaitos sukeltus ekstremalius gamtinius reiškinius sirenomis potencialiai pavojingose zonose sistemą;

56.2.3. skatinti veiksmingo planavimo ir valdymo gebėjimų, susijusių su klimato kaitos padariniais, stiprinimo mechanizmus šalyje ir kitose šalyse, ypač mažiausiai išsivysčiusiose šalyse, teikiant vystomojo bendradarbiavimo paramą;

56.3. **duomenų ir informacijos kaupimas ir sklaida** – nuolat stebėti ir vertinti riziką, jautrumą ir prisitaikymo galimybes atskiruose ūkio sektoriuose, prognozuoti ir modeliuoti klimato kaitos scenarijus Lietuvos teritorijoje ir atskiruose regionuose. Pagrindiniai uždaviniai siekiant numatyto tikslo yra šie:

56.3.1. vykdyti mokslinius tyrimus, stebėseną, sistemingai kaupti duomenis ir informaciją GIS pagrindu ir vertinti prisitaikymo galimybes ir alternatyvas atskiruose ūkio sektoriuose;

56.3.2. dalyvauti Baltijos jūros regiono ir tarptautinėse klimato stebėsenos programose, keistis patirtimi, informacija ir geros praktikos prisitaikymo prie klimato kaitos jautriausiuose klimato kaitai ūkio sektoriuose pavyzdžiais;

56.3.3. įgyvendinti priemones, užtikrinančias efektyvų visuomenės ir interesų grupių (valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų tarnautojų, pramonės, mokslo institucijų ir asociacijų atstovų) informavimą prisitaikymo prie klimato kaitos klausimais.

Indikatyvūs vidutinės trukmės iki 2040 m. ir ilgalaikiai iki 2050 m. prisitaikymo prie klimato kaitos tikslai ir uždaviniai

57. Prisitaikymo prie klimato kaitos indikatyvūs vidutinės trukmės ir ilgalaikiai tikslai yra šie:

57.1. toliau stebėti ir tirti gamtinių ekosistemų ir šalies ūkio (ekonomikos) sektorių pažeidžiamumą, stiprinti gebėjimą prisitaikyti, planuoti priemones, ekonomiškai efektyviai sumažinti riziką ir žalą, išlaikyti ir padidinti atsparumą klimato kaitos pokyčiams. Pagrindiniai uždaviniai siekiant numatyto tikslo yra šie:

57.1.1. užtikrinti nuolatinę klimato kaitai jautriausių sektorių stebėseną ir ekonomiškai efektyvių priemonių klimato kaitos padariniams mažinti įdiegimą;

57.1.2. užtikrinti inžinerinės infrastruktūros atsparumą klimato kaitos pokyčiams;

57.1.3. užtikrinti tausų gamtos išteklių – vandens, biologinės įvairovės ir dirvožemio naudojimą;

57.1.4. didinti visuomenės ir viešojo sektoriaus institucijų informuotumą apie atsparumą su klimato kaita susijusiems pavojams ir gaivalinėms nelaimėms bei gebėjimą prisitaikyti prie jų padarinių;

57.1.5. sukurti efektyvias draudimo, netekčių ir žalos kompensavimo priemones;

57.2. užtikrinti nelaimių rizikos, ekstremalių situacijų ir gamtinių reiškinių valdymo, prevencijos, perspėjimo sistemų ir gelbėjimo veiksmų ir prisitaikymo prie klimato kaitos priemonių planavimo koordinavimą. Pagrindiniai uždaviniai siekiant numatyto tikslo yra šie:

57.2.1. tobulinti meteorologinių ir hidrologinių stebėjimų ir prognozavimo sistemą;

57.2.2. operatyviai vykdyti gyventojų perspėjimą apie pavojus ir klimato kaitos sukeltus ekstremalius gamtinius reiškinius ir, esant reikalui, atlikti gelbėjimo veiksmus;

57.3. skatinti bendradarbiavimą su tarptautinėmis organizacijomis ir kitomis šalimis prisitaikymo prie klimato kaitos, netekčių ir žalos, ekstremalių situacijų ir gamtinių reiškinių valdymo klausimais. Pagrindiniai uždaviniai siekiant numatyto tikslo yra šie:

57.3.1. keistis informacija, žiniomis, patirtimi ir gerosios praktikos pavyzdžiais prisitaikymo prie klimato kaitos, netekčių ir žalos, ekstremalių situacijų ir gamtinių reiškinių priemonių planavimo ir įgyvendinimo klausimais;

57.3.2. užtikrinti ilgalaikį efektyvų finansinių ir techninių išteklių valdymą ir teikti pagalbą nukentėjusioms nuo ekstremalių reiškinių kaimyninėms šalims ir labiausiai pažeidžiamoms besivystančioms šalims;

VII. SKYRIUS

BENDRIEJI KLIMATO KAITOS ŠVELNINIMO IR PRISITAIKYMO PRIE KLIMATO KAITOS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

58. Bendrieji klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos tikslai nustatyti atsižvelgiant į šiuos aspektus:

58.1. klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos tikslų ir uždavinių integravimas į visų ūkio sektorių plėtros programas ir jų įgyvendinimo veiksmų planus;

58.2. efektyvi klimato kaitos valdymo sistema, planavimas, stebėsena su vertinimo rodikliais ir įgyvendinimo užtikrinimas;

58.3. viešojo sektoriaus lėšomis privataus sektoriaus investicijų pritraukimas darniam finansavimui visuose ūkio sektoriuose ir inovatyvių finansinių instrumentų taikymas;

58.4. MTEPI skatinimas, naujų standartų taikymas ir produktų ženklavimas;

58.5. gyventojų ir savivaldybių institucijų, kitų suinteresuotų visuomenės grupių įsitraukimas, specialistų kvalifikacijos kėlimas, visuomenės informavimas ir švietimas, gyventojų vartojimo įpročių keitimas ir darnaus judumo skatinimas;

58.6. tarptautinis bendradarbiavimas, siekiant globalaus užmojo padidavimo kovai su klimato kaita.

Bendrieji trumpalaikiai iki 2030 m. klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos tikslai ir uždaviniai

59. Bendrieji trumpalaikiai klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos tikslai yra šie:

59.1. integruoti klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos tikslus, uždavinius ir priemones į šalies ūkio sektorių (energetika, pramonė, žemės ūkis, transportas, gyvenamųjų teritorijų vystymas, vandens išteklių valdymas, atliekų tvarkymas ir kt.) strategijas ir planus. Pagrindiniai uždaviniai siekiant numatyto tikslo yra šie:

59.1.1. užtikrinti glaudų valstybės ir savivaldybių institucijų bendradarbiavimą įgyvendinant Nacionalinėje klimato kaitos valdymo politikos strategijoje nustatytus tikslus ir uždavinius, integruotame Nacionaliniame energetikos ir klimato srities plane nustatytas priemonės;

59.1.2. užtikrinti, kad klimato kaitos tikslai ir uždaviniai būtų įtraukiami į sektorines plėtros programas ir jų įgyvendinimo planus;

59.2. sukurti efektyvią klimato kaitos valdymo sistemą, užtikrinti valstybės, savivaldybių ir suinteresuotų visuomenės grupių bendradarbiavimą, planavimą, vykdyti užsibrėžtų tikslų įgyvendinimo stebėseną pagal nustatytus vertinimo rodiklius, ir rengti ataskaitas. Pagrindiniai uždaviniai siekiant numatyto tikslo yra šie:

59.2.1. įsteigti aukšto politinio lygmens platformą, vienijančią valstybės ir savivaldybių institucijų, pramonės ir mokslo įstaigų atstovus, klimato kaitos valdymo ir Lietuvos išmetamųjų ŠESD mažinimo tikslų vykdymo atskiruose ūkio sektoriuose klausimams koordinuoti;

59.2.2. tobulinti į atmosferą išmetamųjų ir absorbuojamųjų ŠESD kiekio apskaitą, integruotų energetikos ir ŠESD prognozių rengimą ir ataskaitų teikimą;

59.3. skatinti efektyvų valstybės biudžeto ir ES fondų lėšų bei kitų finansinių priemonių panaudojimą privataus sektoriaus investicijoms pritraukti darniam finansavimui visuose ūkio sektoriuose pagal Tvaraus finansavimo (taksonomijos) reglamentą. Pagrindiniai uždaviniai siekiant numatyto tikslo yra šie:

59.3.1. užtikrinti, kad Daugiametės finansinės programos 2021-2027 m. mažiausiai 25 proc. ES struktūrinių ir investavimo fondų lėšų būtų panaudojama darniam finansavimui visuose ūkio sektoriuose, taikant Tvaraus finansavimo (taksonomijos) reglamento reikalavimus vertinti poveikį šioms sritims: klimato kaitos švelninimas, prisitaikymas prie klimato kaitos, biologinė įvairovės ir ekosistemų išsaugojimas, žiedinė ekonomika, taršos prevencija, darnus vandens išteklių naudojimas ir jūrinė aplinka;

59.3.2. skatinti inovatyvių finansinių instrumentų taikymą („žaliosios“ obligacijos, investavimas į akcinį kapitalą ir kt.);

59.3.3. užtikrinti efektyvų projektų, finansuojamų valstybės biudžeto Klimato kaitos programos lėšomis, įgyvendinimą;

59.4. skatinti MTEPI, prioritetą teikiant inovacijoms, kurios prisideda prie visų ūkio sektorių konkurencingos, mažo ŠESD kiekio technologijų, atsparios klimato kaitos pokyčiams plėtros, diegimą praktikoje, taikyti naujus standartus ir ženklintus produktus. Pagrindiniai uždaviniai siekiant numatyto tikslo yra šie:

59.4.1. užtikrinti MTEPI, prisidedančių prie visų ūkio sektorių mažo ŠESD kiekio transformacijos, kaip atsinaujinanti energija, išmaniosios energijos sistemos, elektrifikacija, visų

transporto rūšių be taršos išmetimo sprendimai, alternatyvių kuro rūšių paieška (vandenilis ir kt.), energijos kaupimas ir saugojimas, daug energijos sunaudojančių pramonės šakų pertvarkymas į anglies dioksido neišmetančias technologijas, žiedinė ekonomika, bioekonomika, maisto sistemos ir klimato požiūriu išmanus žemės ūkis ir miškininkystė, skaitmeninimas visuose ūkio sektoriuose ir kt., plėtrą;

59.4.2. vykdant viešuosius pirkimus, didinti „žaliųjų“ pirkimų apimtį, prioritetą teikti naujausius energijos efektyvumo standartus atitinkančiai įrangai ir ženklintiems produktams visuose ūkio sektoriuose;

59.4.3. tobulinti nacionalinį teisinį reglamentavimą, siekiant skatinti mokslo ir tyrimų institucijas vykdyti taikomuosius tyrimus, susijusius su visų ūkio sektorių perėjimu prie mažo ŠESD kiekio, atsparios klimato kaitos pokyčiams plėtros;

59.4.4. įgyvendinti integruotų mokslo, studijų ir verslo centrų (slėnių) infrastruktūros plėtros projektus, skatinti bendrų mokslo ir verslo mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros centrų (kompetencijos centrų) kūrimąsi, plėtoti jų infrastruktūrą ir paslaugas;

59.5. skatinti gyventojų ir savivaldybių institucijų, kitų suinteresuotų visuomenės grupių įsitraukimą, specialistų kvalifikacijos kėlimą, visuomenės informavimą ir švietimą, gyventojų vartojimo įpročių keitimą ir darnų judumą. Pagrindiniai uždaviniai siekiant numatyto tikslo yra šie:

59.5.1. didinti gyventojų ir savivaldos institucijų, kitų suinteresuotų visuomenės grupių informuotumą apie klimato kaitos priežastis ir padarinius;

59.5.2. įtraukti klimato kaitos klausimus į visų švietimo lygių programas, rengti specialistus, galinčius kvalifikuotai spręsti klimato kaitos valdymo klausimus, didinti specialistų kvalifikaciją ir vykdyti perkvalifikavimą darbui su inovatyviomis technologijomis ir sprendimais;

59.5.3. vykdyti visuomenės informavimo ir švietimo kampanijas, propaguoti „aplinkai draugiškus“ gyventojų vartojimo įpročius, sveiką gyvenimo būdą ir darnų judumą;

59.6. tarptautiniu lygiu bendradarbiauti klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos klausimais, siekiant globalaus užmojo padidavimo kovai su klimato kaita. Pagrindiniai uždaviniai siekiant numatyto tikslo yra šie:

59.6.1. užtikrinti tinkamą atstovavimą Lietuvos interesams tarptautinėse derybose klimato kaitos klausimais;

59.6.2. įsitraukti į pasaulinio ir regioninio klimato monitoringo programas;

59.6.3. užtikrinti finansinę ir technologinę paramą, skirtą klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos priemonėms įgyvendinti kitose šalyse, ypač mažiausiai išsivysčiusiose šalyse, ir bendradarbiauti su kitomis šalimis plėtojant projektus klimato kaitos srityje.

Bendrieji indikatyvūs vidutinės trukmės iki 2040 m. ir ilgalaikiai iki 2050 m. klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos tikslai ir uždaviniai

60. Remiantis Komisijos komunikatu „Švari mūsų visų planeta. Strateginė klestinčios, modernios ir konkurencingos neutralizuoto poveikio klimatui Europos ekonomikos ateities vizija“, numatyti šie bendrieji indikatyvūs vidutinės trukmės ir ilgalaikiai klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos tikslai:

60.1. tęsti klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos tikslų, uždavinių ir priemonių integravimą į šalies ūkio sektorių (energetika, pramonė, žemės ūkis, transportas, gyvenamųjų teritorijų vystymas, vandens išteklių valdymas, atliekų tvarkymas ir kt.) strategijas ir planus. Pagrindiniai uždaviniai siekiant numatyto tikslo yra šie:

60.1.1. užtikrinti visų ūkio sektorių darnią, mažo ŠESD kiekio, atsparią klimato kaitos pokyčiams plėtrą, naudojant AEI, didelio energijos efektyvumo technologijas, naudojant švarų visų rūšių susietą, skaitmenintą transportą, išplėtojant žiedinę ekonomiką pramonėje ir žemės ūkyje, bioekonomiką, įvairinant žemės ūkio, gyvulininkystės, akvakultūros ir miškininkystės gamybą, išsaugant ekosistemas ir užtikrinant tvarų gamtinių išteklių ir vandens bei Baltijos jūros išteklių naudojimą ir valdymą;

60.1.2. užtikrinti socialiai teisingą pertvarką; koordinuoti nacionalinio lygio politiką su regionų ir vietos valdžios institucijų politika, kad pertvarka būtų tinkamai valdoma ir teisinga ir nebūtų nuošalyje paliktas nė vienas regionas, bendruomenė, darbuotojas ar pilietis;

60.2. tęsti efektyvų valstybės biudžeto ir ES fondų lėšų bei kitų finansinių priemonių panaudojimą privataus sektoriaus investicijoms pritraukti darniam finansavimui visuose ūkio sektoriuose. Pagrindinis uždavinys siekiant numatyto tikslo yra šis:

60.2.1. telkti ir tinkama linkme kreipti darnų finansavimą ir investicijas bei pritraukti paramos iš ilgalaikio kapitalo (t. y., ilgalaikio rizikos kapitalo); investuoti į žaliąją infrastruktūrą ir iki minimumo sumažinti turto nuvertėjimo riziką, taip pat visapusiškai išnaudoti bendrosios rinkos potencialą;

60.3. užtikrinti dar spartesnę MTEPI, prisidedančių prie visų ūkio sektorių mažo ŠESD kiekio transformacijos visuose ūkio sektoriuose ir kt., plėtrą praktikoje. Pagrindiniai uždaviniai siekiant numatyto tikslo yra šie:

60.3.1. spartinti su įvairiausiais nulinio anglies dioksido kiekio sprendimais susijusius aktualiausius taikomuosius mokslinius tyrimus, inovacijų diegimą ir verslumo sprendimų kūrimą praktikoje, kurie padės stiprinti Lietuvos visų ūkio sektorių konkurencingumą;

60.3.2. parengti įgyvendinti nacionalinę MTEPI programą klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo srityje, identifikuojant Lietuvai svarbias prioritetines taikomųjų mokslinių tyrimų sritis ir numatant atitinkamą finansavimą;

60.4. siekti, kad visuomenės švietimas ir darbuotojų kvalifikacijos kėlimas klimato kaitos klausimais atitiktų naujausias mokslo žinias ir pažangiausias technologijas, atliekamus mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą klimato kaitos srityje. Pagrindiniai uždaviniai siekiant numatyto tikslo yra šie:

60.4.1. pripažinti ir didinti piliečių ir vartotojų vaidmens svarbą pertvarkant energetiką, skatinti vartotojus rinktis klimatui palankias alternatyvas bei padėti jiems tai padaryti, taip pat išnaudoti papildomus visuomeninius privalumus, kurie pagerins jų gyvenimo kokybę;

60.4.2. nuolat atnaujinti švietimo ir darbuotojų kvalifikacijos kėlimo programas taip, kad švietimas visais švietimo lygiais ir darbuotojų kvalifikacijos kėlimas atitiktų naujausias mokslo žinias klimato kaitos valdymo klausimais;

60.4.3. investuoti į žmogiškąjį kapitalą, užtikrinti dabartinėms ir būsimoms kartoms geriausią reikiamos srities, įskaitant žaliąsias ir skaitmenines technologijas, išsilavinimą ir mokymą pagal tokias sistemas, kurios būtų staigiai pritaikomos prie besikeičiančių darbo poreikių;

60.5. tęsti tarptautinį bendradarbiavimą klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos klausimais, kuriuo siekiama suburti visas kitas stiprios ar besiformuojančios rinkos ekonomikos šalis ir kurti teigiamą postūmį pasauliniams klimato srities užmojams didinti. Pagrindiniai uždaviniai siekiant numatyto tikslo yra šie:

60.5.1. dalytis žiniomis ir patirtimi kuriant ilgalaikes strategijas ir įgyvendinant veiksmingą politiką, kad bendromis jėgomis būtų galima įgyvendinti Paryžiaus susitarimo ilgalaikius tikslus;

60.5.2. numatyti geopolitinius pokyčius, įskaitant migracijos spaudimą, ir pasirengti jiems, taip pat stiprinti dvišales ir daugiašales partnerystes, pvz., padėti trečiosioms šalims planuoti ir įgyvendinti mažo ŠESD kiekio technologijomis grindžiamą atsparų klimato kaitos pokyčiams vystymąsi ir didinant investicijas.

VIII. SKYRIUS

STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMAS IR ATSKAITOMYBĖ

61. Strategijos įgyvendinimą koordinuoja Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija. Strategiją įgyvendina Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija, Lietuvos Respublikos energetikos ministerija, Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Lietuvos Respublikos finansų ministerija, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, savivaldybių institucijos ir kitos institucijos pagal kompetenciją.

62. Strategijos įgyvendinimas finansuojamas Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, savivaldybių biudžetų, ES, tarptautinių organizacijų ir kitų šaltinių lėšomis.

63. Strategijai įgyvendinti tikslų ir uždavinių įgyvendinimo priemonės, nustatomos pagal Reglamento (ES) 2018/1999 nuostatas parengtame integruotame nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane.

64. Strategijoje įtvirtinti tikslai ir uždaviniai pradedami įgyvendinti ne vėliau kaip 2021 m. sausio 1 d. Strategija atnaujinama kas 10 metų, jei reikia – kas 5 metus.

65. Vyriausybė kiekvienais metais savo metinėje ataskaitoje informuoja Seimą, kaip įgyvendinamos Strategijos nuostatos.

ATNAUJINAMOS NACIONALINĖS KLIMATO KAITOS VALDymo POLITIKOS STRATEGIJOS STRUKTŪRA

